

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Diplomová práce

Bc. Lýdie Skuciusová

Komentovaný překlad vybraných kapitol románu *The Collector Collector* od Tibora Fischera

An annotated translation of selected chapters from Tibor Fischer's novel *The Collector Collector*

Poděkování: Ráda bych poděkovala paní doktorce Zuzaně Šťastné za její laskavé a trpělivé vedení, MgA. Robertu Michaeli Baughovi za to, že mi tuto knihu doporučil, a mému partnerovi, přátelům a rodině za jejich neutuchající podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 19. května 2024

Lýdie Skuciusová

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá komentovaným překladem úvodních kapitol anglického románu *The Collector Collector* britského spisovatele Tibora Fischera do češtiny. Sestává se ze dvou částí: překladu a komentáře. Komentář obsahuje analýzu výchozího textu a rozbor překladatelských řešení, to vše s pomocí publikací Christiane Nordové (*Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*), Marie Čechové a kol. (*Současná stylistika češtiny*), Petera Newmarka (*A Textbook of Translation*) a Jiřího Levého (*Umění překladu*).

Klíčová slova: Tibor Fischer, *The Collector Collector*, překladatelské postupy, překladatelské problémy, kompenzace, substituce, slovní hříčky

Abstract

The following thesis is an annotated translation of selected chapters from the British novel *The Collector Collector* written by Tibor Fischer. It consists of two parts: translation and annotation. The annotation analyses the source text and later describes the translation methods and shifts that occurred during the translation process, using the literature written by Christiane Nord (*Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*), Marie Čechová et al. (*Současná stylistika češtiny*), Peter Newmark (*A Textbook of Translation*), and Jiří Levý (*Umění překladu*).

Keywords: Tibor Fischer, *The Collector Collector*, translation procedures, translation problems, compensation, substitution, wordplay

Seznam použitých zkratk

VT – výchozí text

CT – cílový text

Obsah

1. Úvod	8
2. Překlad	9
3. Komentář	42
3.1 Analýza výchozího textu.....	42
3.2 Překladatelské strategie.....	45
3.2.1 Vykání, tykání.....	46
3.2.2 Nevyjádřený podmět	47
3.2.3 Gender	48
3.2.4 Reálie.....	50
3.2.4.1 Akkadština	50
3.2.4.2 Britské reálie.....	51
3.2.4.3 Nádoby I.	51
3.2.4.4 Nádoby II.	52
3.2.4.5 Profese	53
3.2.5 Mluvící jména	58
3.2.6 Aliterace a paronyma.....	59
3.2.7 Neologismy	60
3.2.7.1 Slova odvozená.....	61
3.2.7.2 Sousední.....	63
3.2.8 Jiné překladatelské problémy	63
Závěr.....	65
Bibliografie.....	66
Seznam příloh.....	73

1. Úvod

Tématem této diplomové práce je komentovaný překlad úvodních kapitol z románu britského autora Tibora Fischera *The Collector Collector* do češtiny. Tato práce má dvě části: překlad a komentář. Součástí komentáře je analýza výchozího textu, ve které jsou popsány stylistické rysy textu a nastíněny obtížné pasáže. V analýze budeme vycházet z *Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*¹ Christiane Nordové a *Stylistiky současné češtiny*² Marie Čechové a kol. V komentáři se pak budeme věnovat jednotlivým překladatelským problémům, na které jsme při převodu narazili, a postupů, které jsme při jejich řešení aplikovali. Komentář se bude opírat o charakteristiku překladatelských postupů a posunů, jak je charakterizovali ve svých publikacích Peter Newmark, *A Textbook of Translation*³, a Jiří Levý, *Umění překladu*.⁴

Román *The Collector Collector* jsme vybrali na základě doporučení pro svou jazykovou a stylistickou pestrost a také díky zasazení a tématice, které jsme vyhodnotili jako zajímavé.

---

¹ NORD, Christiane. *Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. 2. vyd. Amsterdam: Rodopi, 2005.

² ČECHOVÁ, Marie a kol. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997.

³ NEWMARK, Peter. *A Textbook of Translation*. Londýn: Longman, 1988.

⁴ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4th edition. Praha: Apostrof, 2012.

2. Překlad

Měl jsem jich planetno.

Nadcházející majitel: obstarožní, obézni, óóóóóhromný. Pouze sto a jeden vlas, které může svěřit holiči. Podbradek. Tváře mu věkem povolily a teď stékají z obličeje. Balón. Balón sádla. Opasek má skoro tak dlouhý, jak je vysoký. Lugal. Lugal číslo deset tisíc čtyři sta šedesát dváááááááá.

„Smedley se vám ozve,“ povídá.

Současný držitel: dražebnice. Světu prodává svět. Indická červená bavlna pod nařaseným modrým tvídem. Silonky. Korálově rudá rtěnka. Odbornice a matka jedináčka. Mezi jejími pevnými stehny urostlí muži kňučeli jako štěňata, ale přesto je osamělá.

„Myslela jsem, že pro vás pracuje, jen když se soudíte s rodinou?“

Lugalové nemívají smysl pro humor. Mocným se málokdy hodí. Netouží být zábavní či oblíbení. Tento se snaží předstírat opak: možná si chce namluvit, že lidem imponuje svým šarmem a důvtipem a ne bohatstvím, kvůli jakému člověk nezná bratra. I takoví lugalové jsou.

„Ne. Ne. I při jiných příležitostech.“ Odhalí dvacet tři procent svého chrupu na znamení úsměvu. „Samozřejmě jen když se prokáže, že je pravá.“

Pravá? Ty pravé nevypadají tak dobře jako já. Jsem lepší než pravá. Jsem originál, tak pravý, že ty pravé vypadají jako kopie, což samozřejmě jsou.

„Mám z toho dobrý pocit,“ řekne ona.

„A svěříte to Rose?“

„Jedu přímo za ní.“

„Dobře. Mám v Rosu velkou důvěru. Velkou.“

Ulice: dlážděná. Jménem King Street. Západní Londýn. Anglie. Od doby, kdy jsem naposled viděl Temži, uplynulo dva tisíce šestnáct let. Nemůžu říct, že by mi chyběla, byť bych vás tady mohl zavést k pár skutečně fascinujícím pohřebišťům. Jinak mě ale okolí moc nezajímá. Všechno je buď nad řekou, nebo u řeky. Jste-li trpěliví,

pistole. Šílený vynález.“ Začíná lehce panikařit, do auta je to pár metrů a riskuje tak, že zmokne. Podle toho, jak mu cuká v uchu, poznám, že ho napadlo, že nasednutím do auta dá signál k hromadné bouračce. Absurdně bohatí lidé mají tu smůlu, že se stávají absurdními, jelikož ani jednoho nenapadne koupit si detektor blbosti. To by byl někdo, kdo by je všude doprovázel a ve vhodné chvíli oznámil: „Teď se chováš jako tááááakový blb.“ Taková jsou úskalí nespoutaného bohatství – nic vám nebrání v tom mít věčně hlavu v oblacích. Na tu pozici by mohli nabírat chudáky. Čas od času by je museli vyměnit, jelikož by se jim jejich zdravý rozum zkazil nóbl restauracemi a přeplácánými butiky.

„Ani nevíte, jaké máte štěstí, že nemáte peníze. Takové štěstí,“ povídá a míra přízvuku v jeho hlase vystoupá z osmnácti procent na maximálních dvacet devět. „Když máte peníze, pořád po vás někdo jde. Pořád. Abyste věděla, mám sedm týmů účetních. Ti druzí kontrolují ty první, ti třetí kontrolují druhé, čtvrtí zase třetí. A tak dále. První kontrolují taky sedmé. A ať už kradou, nebo ne, nezáleží na tom, protože ty jejich sazby jsou naprostá zlodějna. A moje rodina... Nebere to konce. Tou miskou si chci prostě udělat radost.“

„Tak proč se tváříte tak nešťastně?“

„Bojím se, že je to jen trik, jak ze mě vymámit peníze. Někdo se musel dozvědět, že chci rozšířit svou sbírku.“

„Tak nějaké dejte mně, Mariusi.“

„Ne, to bych vám neudělal. A co byste si s nimi vůbec počala? Banky bankrotují. Firmy se rozpadají. I špičkové banky ve špičkových ekonomikách jdou ke dnu. Civilizace padají jako švestky. Nikde není bezpečno. Pořád se musíte ohlížet přes rameno. Nemáte ani tušení, jak hrozné to je. Pozdravujte ode mě Rosu.“

Mohli byste jeho slova rozebrat na kvarky a stejně byste nenašli ani stopové množství ironie. Posunu ho na sto patnáctou příčku. Odkolébá se, zlaté ingoty, co schovává pod košilí, dovádí jeho směšnou chůzí k dokonalosti. Zlato, zářivě nedostižné, milované boháči i chudými, společník učených, neštedré. Zajímalo by mě, proč lugal někomu nezaplatí, ať za něj nosí ten hasící přístroj, co svírá v levé ruce.

S dražebnicí nasedáme do auta a kodrcáme se směrem na jih, přes řeku. „Proč?“ ptá se. „Proč?“

Během naší jízdy to slovo zopakuje celkem šestnáctkrát, její tón se mění ze zahořklého na pobavený, jako na horské dráze. Prvotřídní výkon. V mém katalogu, který obsahuje celé miliardy hlasových ztvárnění, se jedná o nejčastější typ. Zvuk, co má něco za sebou. Pár nezralých jablek a nějaké to povzdechnutí duše. Dříve či později, každé slovo nebo zvuk nabude jakéhokoliv významu.

Na její otázku však odpovědět nedokážu.

Rosa

Všechno. Zažil jsem. Viděl jsem. Fakt.

Máte pocit, že jste to v životě měli opravdu těžké? Budu hádat, vaše práce je zosobněné *odium*?

Zato já jsem za svůj život byl: držen, odvržen, ponížen, založen, naražen, uražen, a dokonce i odborně prohlížen. Nakládáno se mnou bylo různě, hlavně jsem byl ale držen: jako miska na holení, nádoba na ocet, past na krysy, kráter na víno, amfora s živicí, zarážka do dveří, pohřební výbava, papouščí bidýlko, muzejní exponát, urna, pyxis, váza, nočník, džbán, popravčí, stínítko, plivátko, uhlák, božstvo, popelník. Když jste potichu, nehádáte se ani neprotestujete, je až neuvěřitelné, kolik vám toho lidé naloží. Je-li to hnus, měl jsem toho kus – a to znám víc než pět tisíc jazyků (i kdybyste se rozhodli nimrat v tom, co je a není jazyk).

Položí mě na nízký stolec, překříží ruce na prsou a přísně se na mě zahledí.

„Mluv,“ poručí mi.

Oslovit takto misku je naprosto imbecilní, ne-li dokonce vyšinuté, dokonce i v případě misky, jako jsem já: s tenkými stěnami, zdobenou štíry, jakými se pyšnilo samarrské nádobí, po kterém v Mezopotámii všichni šileli šest a půl tisíce let předtím, než se Rosa narodila. Vždyť keramika není známá svou výřečností, tak proč se vůbec obtěžovat s navazováním kontaktu – i když se jedná o mě, misku s duší? Ale Rosa šílená není, naopak.

Samozřejmě že se mnou lidé mluvili, dělali to častěji, než byste čekali. Před tím, aby vám někdo vymluvil díru do hlavy, vás pouhý fakt, že jste neživý předmět, neochrání. Lidi mají radši lidi, spokojí se s mazlíčky, ale není-li jiného východiska, svěří se

porcelánovému servisu. A samozřejmě, kdybych disponoval akustickými prostředky, hubu bych nezavřel. Nezavřel bych ji tak dlouho, až by z této mladé dámy, jejího bytu i města nezbylo nic jiného než pouhopouhý prach.

Nejsem si jistý, o co tu jde. Poslední dobou se držím významných sběratelů. Pracháčů. Lugalů. Těch, které pokřivilo přehnané bohatství, kteří mě budou patřičně velebit. Strastiplný život obyčejného nádobí mi dlouho nevadil, ale už mě táááááák nebavilo nechat se ponižovat tím, že ze mě nějaký tupec udělá terárko nebo truhlík.

Úcta je mou lovnou zvěří a mohl jsem jí dosáhnout poodhalením svého rodokmenu. Dát se trochu do pucu a mít něco za sebou ve světě keramiky vzbuzuje respekt. Stará? Jak moc stará? Prastaráááááá. Stará už v době, kdy bylo staré vynalezeno.

Dělá to ze mě snoba? Ano, mám rád, když jsou mí sběratelé děsivě bohatí a plní zbožné úcty. Ačkoliv musím přiznat, že ti prachatí jsou praštění, ti nechutně bohatí často nechutní, ale takový epiteton se nerozpakuje dělat společnost někomu, kdo má peněz jen středně anebo vůbec žádné.

Rosa: srdečná, uctivá, uvolněná.

Usoudím, že je nějaká odbornice, která mě má pečlivě analyzovat, jelikož několik mých posledních držitelů byly osoby špatné pověsti, z regionu, který není vyhlášen svou poctivostí a zásadovostí anebo jakoukoli jinou vlastností, díky které se kupec nezdráhá na obchod kývnout – a to zejména u umění za jmění.

Populárním úborem učenců jsou bílé pláště a svařtěná čela, pod svou profesí si oblékají trochu vážnosti, aby jí dodali na důležitosti. Mají rádi rekvizity: měřidla, vrtačky, kádinky. Jejich zkoumání mě neznepokojují – když nevíte, co hledáte, ani to nenajdete.

Zdá se, že Rosa pracuje z domova. Nezapadá mezi ostatní analyzátory, se kterými jsem se setkal. Vidím pár knížek, příliš málo, než aby z nich bylo poznat, že se jedná o špičkovou odbornici, a když mě hodnotí, má na sobě pouze jednoduché černé spodní prádlo, což by samo o sobě bylo považováno za neprofesionální v mnoha profesích, neprovozovatelné v mnoha provozovnách.

Nehtem na levém palci se poškrábe na kříži, narovná se a vezme mě do dlaní. Jedná se ale o dočista jiný dotek než předtím. Zaskočí mě.

Napojí se na mě.

Takový dotek jsem nikdy nezažil, jde o mnohem víc než to.

Představte si, že už dlouho žijete sami a jednou zaslechnete, jak se otevřou dveře, i když by neměly, jak se vaší ložnicí rozléhají kroky, i když tam nemají co dělat. Samo od sebe se rozsvítí světlo, samo od sebe z vás spadne oblečení, do bytu pronikne vánek. Poprvé vím, jaké to je být nahý.

Pronikla ke mně, slyší mě. Rosa je tady.

Obelstila mě. Ale je to teprve po čtyři sta dvanácté. Rosa nepatří k těm, co listují katalogy, zkoumají záhyby, ohání se lupou. Rosa naslouchá tichu. Jasnovidka. Ta, jež lechtá vázy. Vetřelec.

Jasnovidci – slyšeli jsme o nich všichni, ale abych byl upřímný, nikdy mě o svém umění moc nepřesvědčili. Před Rosou jsem z řad těch, kteří údajně dokázali odhalovat neodhalené, celkem potkal celkem tři. Bývalého provazníka v údolí Indu, siamského lokaje a badatelku v oblasti barev.

A co se týče těch, kteří o sobě prohlašovali, že odhalují neodhalené, ale jen všechny balamutili, těch bylo v součtu sto dvacet tisíc čtyři sta čtyřicet dva. Nejmladší z nich byl osmiletý šaman, kterému prokopli hlavu poté, co jeho kmen přišel o veškerý majetek při bleskových povodních, jež spláchly tábořiště, které pro ně šaman vybral. Nejstarší z nich byl dvaadevadesátiletý věstec v Byzantionu, který po sedmdesát pět let předpovídal vítěze závodu vozatajů a ani jednou se netrefil. Po dvaceti letech působení si ovšem všichni uvědomili, že jeho omylnost je stoprocentní, a stal se miláčkem sázkařů, jelikož ačkoliv jeho předpověď nepředstavovala snadnou cestu k vítězství, alespoň eliminovala jeden prvek z jejich výpočtů.

Pokud jde o pravé proroky: bývalý provazník byl velmi žádaný na těch vulgárnějších oslavách, které už pokročily do fáze, kdy se cudnost a dekorum zcela rozpustily. Jako svůj nástroj jasnozřivosti si vybral svůj jazyk a používal ho k tomu, aby si zacpal ústa tanečnicí a následně se zaobíral takovými záhadami, jako kde se narodila, čím se zabýval její otec, jaká je její nejranější vzpomínka, jakou má nejraději barvu, po čem nejvíce touží, jak se jmenují její nejbližší přátelé či jaké jsou její nejoblíbenější šperky. Odpovědi nacházel v poutech dívčích nohou, což mu vždy vyneslo nespoutaný potlesk. Bez ohledu na jeho obdivuhodné nadání, musím podotknout, že stejné informace

by člověk pravděpodobně získal pomocí nástrojů, jakými jsou zdvořilá konverzace a někdy bižuterie.

Lokaj: vždycky neomylně uhodl, kdy zaprší. Oblíbili si ho tudíž mnozí trhovci a lovci, ale nikdy ho nepozvali, (alespoň pokud vím), ať si s nimi zahýří. Škoda, že nikdy nedokázal povýšit své předpovídání deště na mnohem lukrativnější vyvolávání (vyvolávačů deště jsem potkal dvacet jedna opravdových, devatenáct pochybných, čtyři sta devadesát osm falešných).

Nejlepší vyvolávačka deště

Ve vísce poblíž Colonie, kam přišla, už takřka rok nezapršelo. Místní byli ze sedmi osmin mrtví hlady. Do vyhynutí jim chyběla už jen čárka nad „í“.

„Přivolám déšť,“ slíbila jim, „ale jen když se se mnou budou tři dny milovat muži, které si vyvolím. Pak bude tři dny pršet.“ Vesničané o jejích slovech pochybovali, ačkoli ti vášnivější z nich to byli ochotní zkusit. Jejich skepticismus se však rozplynul, když na ukázkou přivolala desetiminutovou spršku ani ne tři míle od vesničky. Některé ženy tato úmluva dvakrát nenadchla, ale muži splnili svou povinnost. Když bylo vše dokonáno, upravila si sukni a přivolala déšť – prvotní krápaní vystřídal vytrvalý liják a ten pak bouře tak mocná, že by tu průtrž neustáli ani nevysmlnění muži. Déšť ustal přesně po dvaasedmdesáti hodinách, dvaceti minutách a dvanácti vteřinách. Možná vzala v potaz, jak mimořádně se valchýř snažil, aby byl třídenní limit naplněn.

„To je skvělé, ale déšť jsme tu neměli skoro rok a kdo ví, kdy znova zaprší? Co to zopakovat?“ Dohoda zůstala stejná. Několik žen muselo přiložit ruku k dílu, jelikož muži byli tak povadlí a vysílení suchem a smilněním, že byli úplně k ničemu. Pršení bez přerušování trvalo sedmdesát šest hodin, patrně jako odměna za opakované využití služeb.

Když už se chystala odejít do nějaké vyprahlejší lokality, zastavili ji se slovy: „Těšilo nás, tisícere díky za déšť. Není však ale pochyb o tom, že obcuješ s Temným, takže tě musíme upálit. Neříká se nám to lehko.“

Přivázali ji k hranici, ale protože lilo jako z konve, nedařilo se jim ji zapálit. „Nemůžem‘ ji prostě něčím majznout?“ Šest dní přšelo tak hustě, že nebylo vidět na tři kroky. Vyčasilo se nedlouho poté, co se vyvolávačka deště utopila, společně s těmi slabými, křehkými a méně oblíbenými obyvateli vísky. Než mě vylovili, dlouhá léta se tu

drželo jezero, o kterém se tvrdilo, že je zdraví škodlivé. To vylovení patřilo k pěti nejnepríznivějším vylovením, jaká jsem kdy... A dost.

Ta, jež lechtá vázy

Rosa mě zastihla nepřipraveného, nezastřeně nahlíží do mé mysli. Nikdy mě ani nenapadlo se na něco takového připravit, ale Rosa postupuje natolik pomalu, že se stihnu zaštitit jednou ze svých vhodnějších minulostí.

Předvádím: příjemný den z vlídného období slunného Sumeru, den veřejné popravy, já, nedůležitý kus nádobí, plně k dispozici, rodinný sluha si posloužil večeří, delegace místních vůní a barev, hašteření při smažení ryb. Vzdálený lugal.

Předvádím: kruhovitost.

Předvádím: nádobení.

S nebyvalou vervou se vrhám vstříc loňským sněhům a stávám se střípkem antiky, jelikož mám ve zvyku předstírat, že jsem někdo jiný, a taky proto, že kdyby mne spatřila v celé mé kráse, mozek by jí vystřelil nosem.

K jednadevadesáti druhům překvapení, které jsem identifikoval, musím přidat nový: takové, jaké cítí kus myslící keramiky, kterou poprvé za miliony let načapali v nedbalkách, a to ve dvoupokojovém bytě v cenově dostupnější části jižního Londýna.

„Ach ty originále,“ pronese Rosa a odkládá mě, zjevně spokojená s urUrem, který jsem jí naservíroval. Po procházce v misce jí hoří tváře, infiltrace mého bytí jí dala zabrat. Mám z toho radost, nerad bych, aby si navykla cítit mé city. Ve starověkých hlubinách dokáže zadržet dech jen na pár minut.

Přejede mě pohledem, ale ten jí nic neřekne, to jejího doteku se bojím, prstů, kterými na mne může sahat. Hraje si s turmalínem ve svých stříbrných spirálovitých náušnicích. Jsou symbolem příběhu, který každý zná pod jiným názvem: osamělý šermíř strážící průsmyk. Rosa to neví, ale umí to vycítit.

Existuje deset tisíc devět set čtyřicet devět základních odstínů duhovek. Rosiny mají převážné odstín šedé, kterému přezdívám běliččí šed'. Nejspíš se mě právě snaží nacenit (pracuje pro dražitelku, takže musí vědět, kolik tak hodí miska mých kvalit).

Oplatím jí to. Podle metrického systému, který teď tak letí, má sto šedesát dva centimetrů a padesát sedm kilo. Z dvaapadesáti odstínů kaštanové mají ty její odstín, kterému říkám janovský. Šlapáním by si balík nevydělala – muži potřebují dechberoucí krásu či příslib takřka osudné rozkoše, než se rozloučí se svým zlatem. Rosa se vyznačuje přednostmi, jako jsou vřelost a smysl pro humor, a těmi na trhu nezaujme. Nepochybuji však o tom, že za chladných nocí by tito poloprimáti její náruč uvítali.

Odchází malovat obrázky dob minulých na vnitřní stranu svých víček a vpouští tmu do místnosti, kde jsem byl umístěn. Holá krychle, bez nábytku, cela pro výslech keramiky.

V úzkém pruhu světla, které do ložnice vpouští pootevřené dveře, odkládá oděv čelem ke mně. Existuje dvě stě dvacet typů poprsí a dvě stě osmdesát čtyři druhů pozadí. Určuji. Pamatuji si. Dělán, co mám. Její pupík je typ šedesát sedm z dvou tisíc dvou set třiceti čtyř – pohřbený holohlavý muž.

Do dnešního dne jsem s tímto pupíkem zaznamenal dvacet pět nejrůznějších podržrydel, devatenáct lidí, jejichž profesi jsem nezjistil, patnáct pastevců, čtrnáct válečníků, deset služebných, devět švadlen, sedm pekařů, šest poběhlic, pět kuchařů, pět příslušníků šlechtické či lugalské vrstvy, tři ctitele laciného vína, tři diskoboly, tři zpěváky, dva enology, dva flétnisty, dvě krajkářky, dva monarchy, dva otroky, dva převozníky, blbologa, doručovatele opilých hýřilů na místo bydliště, drbače zad, chovatele pávů, ichtologa, jestřábníka, konstruktéra sambyké, kritika neřestí, markytánku, mučedníka, nicku, obecního vytyčovače hranic, opraváře dolmenů, prodavače stuh, ptáčníka, sběratele ostnatých drátů, strážce signalizačních ohňů, svíčkaře a výrobce henny. Je jeden z mých nejoblíbenějších. Výhled mi zmizí ve výbuchu tmy.

Černota se roztahuje všemi směry a drobnější zvuky domácnosti, které běžně skrývá den, mají nyní šanci zaznít. Pod pláštěm noci, přebíhají neživé věci k druhému týmu. Skříně úpí a dávají hlasitě najevo své opovržení, židle se otřásají, podlaha se vrtí a já si všímám.

Uplynou dvě hodiny a padesát tři minut. Pak zvonek vypálí vřestivou střelu země-sen, zvuk, který by zarazil i zarážky.

Se zády shrbenými pod tíhou spánku se Rosa doplouží k interkomu.

„Haló?“ vyhekne s vypjetím všech sil.

„Tady Nikki. Promiň, že jdu tak pozdě.“

„Špatný zvonek,“ odpoví Rosa.

„Mluvím s Rosou? Cornelia ti nic neřekla?“

Chodbou se rozezní hbité kroky a návštěva vchází do dveří. Kousek z ní zahlédnu. Drobná, mrštná, energicky nakráčí s batohem v ruce. Buď brzy oslaví třicítku, nebo ji má čerstvě za sebou. Pohlédnu na její nos s nadějí, že poprvé spatřím číslo sto šedesát sedm, ale zjišťuji, že patří k těm sto šedesáti šesti druhům, které jsem už identifikoval. Je to číslo osmdesát osm neboli begónie. Stejný nos, jaký jsem dal Lais, když jsem ji vyobrazil na své někdejší podobě – černofigurové váze ve stylu, který je v současné době připisován gorgonskému malíři (autorem jsem ale samozřejmě já).

Moře cestování Nikki umožilo. Vysvětlí Rose, že přijela stopem rovnou ze Španělska. Pořád z ní lehce sálá cizokrajný žár. Vycítím, že ačkoliv je Rosa mrzutá a rozespálá, tenhle závan dobrodružství si užívá.

Nikki se omlouvá, neumí si vysvětlit, proč Cornelia, jejich společná známá z Vídně, nedala Rose vědět o jejím příjezdu. Omlouvá se bez přestání, až je to trapné, ale jedna věc, za kterou se neomluví, je lhaní. Existuje devadesát jedna způsobů, jak říkat pravdu, a tohle není způsob devadesát dva. Tohle je číslo padesát devět z dvou set desíti způsobů lhaní, technika, které rád říkám lesní jahoda.

Jelikož se Rosa chce vrátit do postele, jak se ještě nevymanila z dunění Uru, a protože nedisponuje mou odbornou znalostí nepravd a celkově je jí to prostě jedno, zavede Nikki do pokoje pro hosty a podá jí povlečení.

„Jak dlouho tu můžu zůstat?“ ptá se Nikki. Je si moc dobře vědoma toho, že její otázka zapadne a bude dočasně odročena. Nacházíme se v přítomnosti někoho, kdo zatím nezalhal pooooooooooze o tom, jak se jmenuje.

Nikki u Rosy

Světlo rozsvítí město. Rosa se vpostelí a zdenní, své manévry se nesnaží nijak maskovat, Nikki avšak z pokoje nevychází, nepochybně ve víře, že nebude-li příležitost promluvit si, nebude ani příležitost promluvit si o tom, kdy odejde.

Rosa viditelně umístí vzkaz vedle věcí k snídani a odchází. Když Nikki odpočítá pět minut (pro případ, že by Rosa něco zapoměla, nebo předstírala, že něco zapoměla), bere kuchyni útokem a nacpává se s gustem, jaký si lidé obvykle schovávají pro jídlo, které jim nepatří. Tohle není obyčejná snídaně servírovaná v levném sériovém nádobí, tohle je zásobování. Spořádá croissanty a uzeninu, zdrží se u sklenice nakládané řepy, kterou ne a ne otevřít. Pak začne slídit po bytě, prohledává každý kout, kde by se mohly skrývat předměty nejosobnější a rozpaky vzbuzující. V momentě, kdy zklamaně listuje deníkem, se ozve zvonek.

Jako doma, Nikki zvedá sluchátko, poslouchá, vykukne z okna na osobu u dveří a zamumlá „čtyři minuty.“ Otevírá dveře dvaadvacetileté černošské ženě, výzorem připomínající podomní prodejkyň, která v náručí svírá sedm výtisků časopisu a chce si pohovořit o bezpečnosti. Vypadá, že ji pozvání zaskočilo, pošmourná úterní rána zřídka kdy zastihnou někoho, kdo si chce poslechnout o smyslu vesmíru.

V obohacování duší není žádným přeborníkem. Spustí své kázání, připomínající řinčení špatně padnoucího brnění. Nikki ji nepřerušuje, ale nasadí drobný úsměv.

Čtyři minuty a dvanáct vteřin poté, co překročila práh bytu, začnou kousky oblečení svědkyně Jehovovy padat na zem. Po šesti minutách a devíti vteřinách její oblečení zakrývá jen koberec. Nabývám dojmu, že svědkyně moc neprotestuje díky tomu, jak nečekaně vše nabralo spád. Odehrávají se věci, které si nikdy nepředstavovala a o kterých možná nikdy ani neslyšela – a to velmi náruživě. Příslib rozkoše a rozkoš samotná jsou nepochybně dvě odlišné věci, které je nutné si odříct, a to každou zvlášť. Možná měly být v Bibli obrázky, aby bylo jasné, co se smí a co ne.

V očích této doby a země se svědkyně nevyznačuje krásou, kvůli které by jí kolemjdoucí fotografové nabízeli vizitky. Nicméně z šesti set čtyřiceti forem přitažlivosti obyčejnost tvoří dvacet z nich.

Nikki: šlachovitá. Bývalá tanečnice, gymnastka, vrcholná plavkyně, nebo velmi aktivně trávila mládí venku. Ostrá jako břitva. Tělo je její kancelář. Jí jako vrabec, pokud to není na účet někoho jiného. Lidé jako ona přečkají morové rány, přežijí obléhání, vymotají se z džungle, vyplazí se z planoucích trosek či nejdéle jektají zuby v ledových vodách.

Nikki svědkyni obrací ze všech stran, jako by šlo o blůzu, která se obtížně žehlí. Hodně mi to připomíná výjev, kterým jsem se kdysi ozdobil a díky kterému si mě pořídil jeden lucemburský sběratel. Skončil jsem kvůli tomu zamknutý v sejfě, což je noční můra každého pořádného uměleckého díla (tak si vzpomínám, jak ohromený a rozrušený sběratel pak byl, když jsem se ve tmě odtvaroval a oddekoroval a ve výsledku vypadal jako ten nejnudnější kus Wedgwoodu, jaký jsem si dovedl představit).

Stejně kvapně jako ji rozbalila, Nikki omráčenou misionářku zase zabalí a vystrčí ji zááááá dveře. To všechno zabralo padesát devět minut. Rozcvička. Pro někoho, kdo věrně bojuje pod praporem Marnivosti.

Důkladná koupel a dlouhé telefonáty do dalekých destinací zaberou většinu odpoledne. Nikki vypere dvě pračky. Obsah jejího batohu a oblečení, co měla na sobě, jsou tak špinavé, že by mohly stát vzpřímeně i bez opory těla. Přepočítá peníze v peněžence. Vidím to na sedm liber, třicet tři pencí a stopesetovou bankovku.

Během druhé várky pračka zaklepe bačkorami. Nikki chvíli vstřebává podívanou na nefunkční stroj.

Rosa si ale z novinek o narušení chodu domácnosti těžkou hlavu nedělá.

Šálek čaje: První

Rosa na Nikkiino brebentění reaguje podle všeho jen automaticky. Pak se vyvalí Niagáry omluv.

„Já se tak hrozně omlouvám. Všechno se pořád kazí,“ říká Nikki. „Všechno, na co sá... sá... sá...“ Její slova se přerodí v tiché naříkání. Obličej se jí zhrouť do klína. Ví, jakou hodnotu mají slzy skrápějící tvrdou kuchyňskou podlahu. Podobných tichých ženských pláčů jsem viděl už víc jak miliardu. Přestal jsem to počítat 4. května 1216. Některé věci neberou konce: pozvání na drink od aspirujících milenců, ženské slzy. Nikki je dost chytrá na to, aby si vymyslela něco lepšího a Rosa je dostatečně inteligentní, aby ji prokoukla. Ale jen proto, že něco ví každý blb, to ještě neznamená, že to nemůže fungovat. Není triku, co by byl tak ohraný, že pozbude účinnosti.

„Taková hrůza... Přidělávám ti samé problémy... Dej mi pár minut a já vypadnu.“

Ale jak jinak, Nikki nikam neodchází a může tak vypravit procesí pardonů a vagóny vděčnosti, když jí Rosa nabídne, ať u ní ještě zůstane. Jako tvrdohlavého psa, který se nechce nechat vláčet, Nikki pomalým trhavým pohybem přitáhne do kuchyně děravou historku o tom, proč nemá ani floka a jak se pokusila o sebevraždu.

Rosa musí zahánět pravdu: „Já už ti musím tak moc lézt na nervy.“ „Neměla bych tě takhle zatěžovat.“ „Měla bych jít.“ Nikkiny výmysly jsou jako ona – drobné a pružné. Lže, jako když tiskne – rychle a precizně. Pokud můžu soudit podle podobných lidských pijavic, s jakými jsem se setkal, sebevražda by jí přišla na mysl jedině tehdy, kdyby čelila naprosto nesnesitelné bolesti.

Zapnout nářek. Neúspěšný bar ve Španělsku, úspory pryč, svině převlečená za chlapa, bití, Nikki v neustálých službách jeho mužství. Vypnout nářek.

„Kde vlastně pracuješ?“ ptá se Nikki a její válečné tažení se přesouvá od srdce k hlavě.

„Dělám znalecké posudky uměleckých děl,“ řekne Rosa. Nikki vypoouououí oči, aby dala najevo svůj obdiv a prohlásí, jaké má Rosa štěstí, že má takovou práci. Stejně zapáleného uznání by se Rose dostalo, i kdyby se přihlásila k zametání ulic nebo kuchání drůbeže.

„Co to obnáší?“

„Ověřuju jejich pravost. Když někdo najde obraz nebo jiné dílo, které vypadá trochu podezřele, zavolají mě, abych zjistila, jestli je pravé, z jaké doby a tak dále.“

„To zní úžasně.“

„Člověk u toho potká zajímavé nádobí.“

„A jak ses k tomu dostala?“

„Nejdřív jsem pracovala v aukční síni jako sekretářka. U toho leccos pochytiš. Ale nebylo to jednoduché. Je to obor, ve kterém o všem rozhodují nadmutí, zahořklí a impotentní páprdové, takže se jim nelíbí, když se objeví holka o polovinu mladší než oni a dokáže jim, že se mýlili, protože jak jsou staří, nadmutí, zahořklí a impotentní, nic jiného než ta jejich odbornost jim nezbyvá.“

„To musí trvat léta, než se člověk něco takového naučí.“

„To ano.“

„V tom je ta potíže. Já nikdy nenašla to pravé. Vystřídala jsem tucty zaměstnání, dělala jsem tanečnici na výletních lodích, servírku, řidičku, prodavačku vstupenek, sekuriťáčku – zkrátka všechno, co je mizerně placené nebo prostě hrozné, a nic z toho nikam nevedlo. Ale už přestanu žvanit, určitě máš věci na práci. A nějakého chlapa, co na tebe čeká.“

„To je zrovna ta jedna věc, kterou řešit nemusím.“

„Uživej si klidu, dokud to jde. Co nevidět se nějaký přivalí a bude chtít obskakovat.“

Rosa se odchází naložit do vany. Nikki umyje nádobí tak, jak nikdy umyto nebylo, a vydrhne linku. Na zítřek byl přislíben houbový guláš. Rosa uvolní koupelnu, Nikki vstoupí, zkoumá Rosiny nohy a zažene, co jí přišlo na mysl.

Rosa zvedá telefon: „Ano, je pravá, ale... Nevím, jak to říct, nejsem si jistá, jak pravá je. Ráda bych si ji ještě nechala.“ Ticho. „Špatně se to vysvětluje.“ Ticho. Naslouchání. „No, budeš si o mě myslet, že jsem se zbláznila, ale já mám pocit, že mi ta miska lže.“

Tohle bude dřina.

Nikki, den druhý

„Určitě můžu zůstat?“ zatrylkuje Nikki. „Vážně nechci být na obtíž.“

„Ne, to nejsi. Když člověk bydlí sám, občasné vyrušení uvítá.“

Odchází: Rosa. Setrvává na místě s penězi od Rosy a čeká až zavolá opravář: Nikki.

Nikki se vytasila s historkou kamarád-co-mu-půjčila-peníze-ji-nechal-ve-štychu. Je dost dobře možné, že takový kamarád, co jí dluží peníze, existuje, ale nepochybně má mnohem víc kamarádů, kterým dluží peníze ona. Sedí u stolu a plánuje další kroky, když dorazí opravář.

Opravář: slušně stavěný, nadutý. Není ženy ani pračky, která by mu obstála. Upnuté kalhoty. Nikki, jako pravý connoisseur, pohledem studuje, čím byl obdařen.

Překlopí a rozkuchá pračku a brzy vypátrá, co se pokazilo.

„Kolik to bude stát?“ dotazuje se Nikki tónem, jaký ženy používají, když ví, že si brzy zašukají, ale musí předstírat nevědomost. Oblečení má volné, ví, že je lepší jen naznačovat, kam je ochotná zajít, než jednoduše začít vyjednávat na ostro. Zatahá si za bradavky způsobem, že by si někdo opravdu, ale opravdu hloupý mohl myslet, že si jen upravuje tílko.

„Tak dobře,“ povídá on. „Ale nemám moc času a pořád budete muset zaplatit, jestli vám jde o tohle.“

Šukání: šest minut, dvacet jedna sekund. Ještě nikdy jsem neviděl, že by někdo používal pračku takhle. Navzdory tomu, o jak nepohodlné místo konání jde, anebo možná právě proto, explodují chryselefantinově. Nikki věnuje opraváři zářivý pohled plný obdivu. On vrátí pračku na místo, uznale na Nikki kývne a pomalým krokem odchází, aniž by dostal zapláceno. „Ať je teda po tvém.“ O dvě minuty a patnáct vteřin později se z dálky ozve zvuk auta, které nabouralo do pouliční lampy.

Nikki si upraví vlasy a skočí pro poštu. Instinktivně odloží stranou oběžníky a letáky. Vylosuje obálky, které by mohly skrývat něco zajímavého či užitečného, a neobyčejně pečlivě, až je radost pohledět, je podrží nad párou, aby nikdo nepoznal, že je otevřela.

„Milá padesát devítka,“ stojí v jednom. „Zanech obav, neboť jsem zde, tvůj princ na bílém koni převlečený za neuvěřitelně mladého osmačtyřicátníka. Dělán u filmu, můj životní styl ti vezme půdu pod nohama a moje osobnost zase dech...“ Nikki odloží dopis stranou, ve tváři výraz nefalšovaného zoufalství.

„Proč? Proč jsou na světě samí kokoti? To je na ně nějaká továrna? Ani se nebudu namáhat ten tvůj dopis znova zalepovat, ty kokote jeden, dokonce tě ani neoškubu, jen rozškubu.“ Odejde do koupelny, roztrhá dopis a spláchne ho.

Bývám svědkem nelichotivých situací. Nemyslím nutně těch nejhorších, ale rozhodně takových, u kterých by dotyční nechtěli nikoho jiného. V mé přítomnosti se dějí věci, kterých by se lidé neodvážili před vlastními mazlíčky: kdo by chtěl, aby si jej přestal vážit jeho křeček? K nám předmětům se lidé chovají s opovržením a jsme vystaveni strastem, kterým se většina křečků vyhne. Vidíme věci, u kterých nechce být manžel přistižen manželkou, manželka manželem, pán komorníkem, komorník pánem, důstojník

vojákem, voják důstojníkem. Ministry s palcem v puse. Hrdiny okusující si nehty. Týden neměněné spodní prádlo. Soudce, co se pokouší mečet (a nejde jim to).

Nikki se vrátí ke čtení, jeden dopis odloží stranou a pronese „Vrrrrrr, však já ti jedno dám.“ Nejvíce ji zaujme poslední dopis z hromádky.

„Zrovna se stěhuju, takže mě spíš zastihneš na pracovním čísle,“ čte a pak konstatuje: „Jen pracovní. Ženáč, co si chce užít. Vidím ti až do žaludku.“

Zvedá telefon: „Ahoj, Briane. Tady padesát devítka. Říkej mi Fiono. Moc se mi líbil tvůj dopis. Byl... vyvrcholením mého dne. Nechceš se vidět? Ne, myslím hned teď. Ok. Ok. Můžu tam být za hodinu.“

Použije pár Rosiných mastiček a odchází. „Doufám, že máš u sebe pořádnou hotovost, Briane.“

Vrací se: o šest hodin a čtyřicet osm minut později, v každé ruce velkou nákupní tašku. Otevře peněženku a spokojeně spočítá bankovky a pak rozbalí několik krabiček, které vypadají jako z lékárny. Uvaří vodu, na kousek papírku umístí jakési tabletky, složí ho do malého čtverečku a rozdrťí válečkem. Poté se odebere do svého pokoje. Dveře nechává lehce pootevřené, nejspíš aby slyšela, že někdo přichází. Přecedí směs skrz baterii stříkaček, a nakonec si ji vpíchne do pravého chodidla. Mezi světlíky se jí usadí výraz hlubokého uspokojení. Nikki je nepochybně mladá dáma, kterou jen tak něco nezabaví.

Vrací se: Rosa. Nikki je při jejím příchodu veselá a pohostinná. Večeře je na stole společně s dvěma dopisy, které Nikki vyhodnotila jako vyhovující. Jeden je od bývalého městského architekta, který napsal, že ho poslední dobou žena povzbuzuje, aby si na důchod našel nové koníčky, a že jeho zadek, ač šestašedesátiletý, je kulatý a pevný a rozhodně jí nebude dělat ostudu, a že za svou hlavní přednost považuje zkušenosti. Ty mu skutečně nechybí, jelikož tečky, které zanechalo jeho pero, prozrazují, že je mu osmdesát šest, nicméně i ti, co mají problém močit, si můžou chtít smočít. Obdivuji, jak si Nikki okamžitě uvědomila, že vysvětlit tomuto gentlemanovi, co je to vydírání, by dalo moc práce.

Druhá odpověď je od kováře z Ipswiche, který neposlal fotografii sebe, ale dvou košíků na ovoce z tepaného železa a jakožto nejvyšší autorita v otázce misek a krásy (koneckonců jsem ji vynalezl), bych tyhle koprolity za missky neprohlásil. Nikki uvaří

čaj, jako by předtím podrobně neprozkoumala každou čárku v Rosině korespondenci. Rosa nevypadá, že by ji dnešní úlovek zklamal, ačkoliv utrousí: „Další takový,“ a roztrhá dopis i přiložený formulář.

Zahájí se mnou další sezení. Aby se nenudila, ukážu jí závody slonů. Co bych pro druhé neudělal. Tentokrát jsem si připravil šňůru rozmanitých rozptýlení, abych ji svedl ze stopy, nicméně bych si přál, aby mě už předala mému nastávajícímu majiteli. Její doteky mě zneklidňují.

Rosa spěšně popřeje Nikki dobrou noc a uzavře se v ložnici. V potměšilé předsíni Nikki pohlédne do zrcadla a její rty neslyšně vysloví „Rosa.“ Poté vyplázne jazyk, který se protáhne jako stvoření, jež se v ní doteď skrývalo. Je delší, než by se mnohým zdálo uvěřitelné: mohutný, masitý a mokrý. Centimetr za centimetrem až k ústům, ve kterých žije, se jedná o devatenáctý nejdelší a pátý nejširší jazyk, jaký jsem kdy viděl, a to se na ústa specializují. Obratně sebou zakmitá, očistí špičku Nikkiina nosu a pak se vmžiku vrátí do své skrýše.

Nikki: Den třetí

Rosa vyklouzne hned zrána. Ztracená v myšlenkách nechává pootevřené okno v obýváku. Nikki, která vstane o hodinu později, chvíli nad otevřeným oknem přemýšlí. Pak shromáždí několik malých, snadno přenosných, ale zato cenných předmětů a hodí je do tašky.

Odchází: Nikki. Vrací se: Nikki.

Předměty se už v tašce nenachází. Zatímco schovává nějaké peníze ve výztuži svého batohu, zavolá na policii, aby ohlásila vloupání.

Policie přijede chvíli před Rosou. Všichni dojdou ke stejnému závěru, že pachatel dovnitř vniknul otevřeným oknem.

Incident, který by jiné položil, Rosu jen mírně popudí. Z nějakého důvodu z ní vyzařuje úleva, i v okamžiku, kdy jí policista vážným tónem sděluje, že je jen malá šance, že se ukradené předměty najdou. Jeho slova padají Rose do výstřihu.

„Je to všechno moje vina,“ trvá na svém Nikki. „Měla jsem zkontrolovat všechna okna, než jsem šla na nákup.“

„Ne,“ řekne Rosa. „To já ho nechala otevřené.“

Nikki připraví svou cuketovou specialitu a Rosa mezitím zkontroluje své pojištění, jestli by nemohlo pokrýt taky Nikkiiny prsteny a náušnice po babičce, které prý taky zmizely. „Nosím ti fakt smůlu,“ pronese Nikki provinile.

Rosa za mnou přijde na další sezení. Dlouho jsem nikoho neprásknul, takže jí dám příběh...

Sběratel z Jericha

Vypěstoval si vášeň pro keramiku. Když jsem se stal součástí jeho sbírky (v podobě vázy ve tvaru býčí hlavy), byla už v plném rozkvětu: desítky lahviček, misek, dvojité vázy, džbánky, konvice a také sběratelské kousky jako vázy vyobrazující boha Bes, nádoby ve tvaru ježků, kachniček, či kojící ženy a nějaké znetvořené nehody z pece, které považoval za mistrovská díla: podle mého k nejpodařenějším kouskům patřily dvě nádoby s vlnitými držadly a prstencová láhev. Ale bylo to sběratelství, jak se patří.

Naneštěstí objevil papoušky. Posedlost papoušky všech tvarů a velikostí. Papoušků podle něj nebylo nikdy dost a člověk za ně nemohl utratit příliš. Byly-li peníze, přibyli noví papoušci. Nebyl jsem u něj doma jediný, koho trápilo, že svět nespravedlivě přichází o papoušky. Ale jelikož byl tak trochu lugal, vůbec ho to nezajímalo.

Po letech této posedlosti si pořídil uřvaného modrého papouška, jakého předtím nikdo neslyšel ani neviděl. Stál ho sýpku zrní – jelikož pocházel ze zemí za koncem světa, a trvalo věčnost a dvě ztroskotání, než dorazil. Ta vřeštící bestie se stala středobodem sběratelovy pýchy, a tak když jednoho dne našel bidýlko vybydlené, odpařoval se vzteky. Papoušek byl nepochybně ukraden, jelikož řetízek, kterým byl připoután (silný tak, že by udržel i rozdováděné psisko) ležel rozbitý na zemi. Sběratel rozezleně vyhlásil, že bohatě odmění toho, kdo mu papouška vrátí.

Musel tehdy čekat jen pár dní. Papouška spatřili poblíž Velké brány, jak hraje hazardní hru v kostky. Navzdory tomu, co je u podobného šejdířství obvyklé, prohrával papoušek na plné čáře, k velké mrzutosti svého mecenáše, nějakého Eblana.

Eblan byl postaven před soud a při sedmnácti bozích přísahal, že papouška měl už jako vejce, že jeho rodiče znal jako vejce, že jeho prarodiče spatřil, když byli ještě vejce,

a že je jen skromný komediant, na kterého toto příšerné obvinění padlo jen kvůli jeho nízkému a cizokrajnému původu, že ho ukrutně bolí zub a že v Eble je modrých papoušků tolik, že padají ze stromů, jak už si nemají kam sednout.

Pak předstoupili před soud tři Eblané a dosvědčili, že v Eble papoušky jaktěživo neviděli, natožpak modré, ale zato obviněného ano, že je o něm známo, že nakupuje za pět prstů a že cinknutým kostkám navzdory vždycky prohrává.

Obviněný křičel, že ta trojice právě dokázala, že nejsou praví Eblané, jelikož nevěděli o papouscích, ale že jsou to ve skutečnosti Elamité, kteří jsou neblaze proslulí svou dlouhověkou záští k Eblanům a svědčili v jeho neprospěch jen proto, že se chtějí kouknout, jak někoho nabodávají na kůl.

Tribunál jej požádal, ať si k sobě vezme papouška. Ten ho klovnul. Pak byl předvolán sběratel. Papoušek se mu usadil na paži a opakoval jméno sběratele i jeho ženy. Při jménech pětadvaceti bohů, včetně všech těch, kteří se v Jerichu řadili k nejoblíbenějším, a dvou idolů, které měl v kapse, Eblan přísahal, že papoušek je jeho a že je jen uražený, protože se nepohodli kvůli technice házení. Snažil se přimět papouška, aby něco zopakoval, cokoli, a taky ho zkusil přátelsky podrbat. Papoušek ho klovnul znovu, tentokrát do krve.

Poté co byl odsouzen k pomalé smrti pro krádež, křivé svědectví a nelicencované vynalézání božstev, Eblan navrhl, že učiní plné doznání výměnou za zmírnění trestu a že tribunálu vylicí šest jiných zločinů, spáchaných v jiných městech, které je zajisté pobaví.

„Vyřídilku máš možná dobrou,“ proklínal papouška, jak ho táhli pryč, „ale v kostkách seš úplně marnej. Měli pravdu, když říkali, ať zůstanu u opic.“

Ukázalo se, že Eblan nebyl jediný, kdo papouška proklínal. Nedlouho poté, co byly Eblanovy kosti obrány do čista, sběratel zjistil, že jeho nejlepší přítel provádí s jeho ženou do omrzení to, co omrzí jen málokoho, a to díky barvitým pokynům, které papoušek opakoval, společně s názvy nejintimnějších částí těla sběratelovy manželky a jménem jeho nejlepšího přítele. Když už na někoho donášíte, měli byste vědět, co děláte.

Sběratelův nejlepší přítel si neužíval tak lugalského postavení jako on, takže ho nakonec nechal zabít, všem na očích a s papouškem v zadku. Byla to osmá nejpomalejší smrt, s jakou jsem se kdy setkal (myšleno pro lidi) – v podstatě zemřel žízni

za nesmírného nepohodlí. Nejsem si jistý, jak by se tato smrt umístila na papouščí žebříčku. Jeden mahárádža kdysi zkusil strčit jednoho ze svých otravných dvořanů do sloniho pozadí. „Už dávno jsem tě chtěl poslat do prdele a teď to konečně udělám.“ Slon však odmítl spolupracovat a jak se jej snažil vytřepat ven, zpřelámal dvořanovi vaz, za což mu, velmi pravděpodobně, byl dvořan vděčný.

Sběratel se už, abych pravdu řekl, nikdy z ničeho netěšil – ani z papoušků, nás hrnců, nebo ze života. Radosti učiněno zadosti. *Nisaba zami*, jak jsme *dubsar my* v Lagaši.

Rosa

Rosa, celá předějinovaná, sedí na zemi, vydána na milost minulosti. „Uf,“ vydechne nakonec a vratkým krokem se vydá do ložnice.

„Jsi v pohodě?“ ptá se Nikki.

„Ne. Ano. Nejsem, ale jsem. Nedělej si starosti. Dobrou noc.“

Čtvrtý den Nikki

Jako první odchází: Rosa. Jako druhá: Nikki, legíny, body a kabát na sobě, spojení benzendrinu a metadonu v sobě. První se vrací: Nikki, o pět hodin a tři minuty později. Zjevně má za sebou intenzivní fyzickou aktivitu. Přišel s ní statný mladík s patkou do čela. Ukáže mu pár větších těžších předmětů určených ke krádeži a on souhlasí, že je odnese do dodávky.

„Co tenhle květináč?“ zamručí mladík. „Ále, je nakráplý,“ řekne a hodí mě na zem, kde se rozbiju na tři kousky. Jsem nadmíru pohoršen, že ve mně odmítají vidět hodnotu. I podle nejskromnějšího odhadu stojím tolik jako jeho dodávka krát tři. Mikrovlnka, televize, hezký kufr, Rosina hudební sbírka, lampy, knihovnička, záznamník, rostliny, pračka a židle jsou přemístěny pryč a Nikki mezitím vyklouzne z vlhkého oblečení. Vrací se: stěhovák, který se pokouší tvářit, že nahé ženy jsou běžnou součástí jeho zločineckých aktivit.

„Zapomněla jsem se zeptat, zpcená, nebo ne?“ ptá se.

Zpocená je zřejmě přijatelné, ale čemu mladík nerozumí, je, proč chce Nikki šukat na stole pod oknem, a ne v posteli. „Tam nás nikdo neuvidí.“ Chryselefantinové potěšení trvá sedm minut šestnáct vteřin a na jeho konci visí Nikki z okna, vyje a stolu se zlomí noha.

„Škoda stolu,“ poznamená stěhovák. „Mohli jsme za něj dostat pár babek.“

Odpočítá několik bankovek pro Nikki, která ho pak pozoruje z okna, jak odjíždí, a následně ohlásí vloupání na policii. Rozbitý, aniž by to Nikki věděla, se znovu složím, aniž by to Nikki věděla, a opatrně zrestauruji své původní praskliny.

Dorazí stejný policista jako minule. Nikkiino fyzické vyčerpání dodává její předstírané sklíčenosti na věrohodnosti. „Občas se takhle vrátí. Nezmizely minule klíče?“ Ptá se po Rose. Nikki vysvětlí, že se nemá vrátit dřív jak večer.

Když Rosa později zavolá, Nikki se vytasí s geniálním výstupem samým-rozrušením-mi-není-rozumět, sotva se jí podaří dát dohromady celou větu, hořekuje kvůli vloupáním a tvrdí, že se jí někdo během toho všeho přehraboval ve spodním prádle. Podle všeho se Rosa zhroutila v autě. Řekne Nikki, ať na ni s večerí nečeká, a chvíli se snaží konejšit její klamavé kňourání.

Nikki otevře skříňku v koupelně a podívá se, kolik aspirinu je v lahvičce – je na ní vidět, že přemýšlí, jestli nevytáhnout lest zvanou už-takhle-dál-nemůžu, ale ta vyžaduje, abyste si byli jistí, že jste si nevzali tabletek příliš a že vás najdou zavčasu, a je vidět, že na pumpování žaludku nemá náladu. Celkově vzato, na někoho, kdo je tak záludný, kdo nemá žádné zábrany a kdo má zálibu v tom, ničit druhým život, je s podivem, že Nikki, nebo jak si zrovna říká, nemá nic víc než batůžek oblečení – spíš by měla řídit nějaký stát.

Po setmění se policista vrátí. „Už se vrátila vaše spolubydlící?“ zeptá se zdvořile.

„Ne,“ odpoví Nikki.

„Měl bych říct, že tady nejsem služebně, jen soukromě, v nepolicejní záležitosti, jestli mi rozumíte.“

„Nejste vy trochu drzoun?“

„No, jsme jenom lidi.“

„Ne, vy ne,“ řekne Nikki a zazubí se. „Pojďte dál a klidně tu na ni počkejte. Tak hodinu.“ Má obdivuhodnou výdrž. Ač je na ní vidět, že je unavená, jako správná šampionka se žádné výzvy nezalekne. Smekám. Je samozřejmě natolik vášnivá, že by mu mohla prostě jen strhnout trenýrky – přístup, který, pokud vím, za posledních šest tisíc let odmítli jen dva muži – ale ona chce vědět, co musí udělat, aby ho jeho plachosti zbavila. Když jí vypráví o tom, co všechno lidé skrývají za dveřmi, třepotá očními víčky a vyzařuje tolik obdivu, že její obličej nezvládá držet krok. Na jevišti vám špatný herecký výkon může vynést špatnou recenzi, ale mimo něj skoro vždycky zafunguje.

Policista musel mít pro Rosu docela slabost, protože to zabere celých padesát šest minut, než se rozhoupe do Nikkiiných úst. Je rozbalen a podstoupí kontrolu nádrže. Ani na okamžik neuhne pohledem z klína, aby nepropásl šanci uvěřit, co se jeho sošce děje. Po třech minutách a osmi vteřinách mu Nikki pohlédne do očí a řekne: „Udělej se.“ Poslechne a ke stropu vystřelí semenná expedice. Je úplně na suchu. Nabídne Nikki nějaké drogy, které nosí do škol na přednášky o hrůzách narkotik. Nikki ochotně přijímá. Policista se pokusí otevřít zavařovačku s řepou. „Vůbec to nechápu,“ řekne na odchodu. „Péro mám dvacet osm let, ale tobě to jde o tolik líp.“

Dostaví se Rosa. Nikki jí nabídne poslední židli. Rosa si zaslouží obdiv za odolnost, se kterou nešťestí čelí, ač je poměrně zhoubná. Zuby teď ale neskřípe kvůli něčemu jinému. Cítím z ní samotu, slabounce, lidskému nosu by podobný pach unikl, ale mně ne. Unavená, óóóóópuštěná, ale ne kvůli svému bytu.

Přijde za mnou. Prsty se mě dotkne po stranách. Vytuším, že ze mě nepřišla tahat informace, ale je ochotná naslouchat. Vyberu pro ni...

Mé oblíbené ztroskotání

Cesta do Byblosu – v dobách, kdy trojský lid měl ještě klid. Vydat se toho dne na cestu byl špatný nápad. Panovala temná noc, temnější, než zimní noci obvykle bývají. Bouře. Loď vyplula z důvodů pádných, podlých i padlých na hlavu.

Mezi pasažéry byli také dva mladí lidé: Mop (říkám mu tak kvůli jeho dlouhým hustým vlasům) a malířova dcera, který by svou krásou učarovala celému městu, natožpak malé lodi.

Mop byl zosobněné mládí. Na živobytí si vydělával plaveckým uměním, motýlkoval si to od ostrova k ostrovu, závodil s galérami, předváděl vodní kousky. Byla to malá loď a určitě jsem nebyl jediný, koho napadlo, že by se k sobě náramně hodili.

Malířova dcera se přátelila s námořníky, i s nimi žertovala, byla milá k vyzáblému mysliteli, který většinu času trávil na své myšlenkové plantáži; vyptávala se na uzly a klábosila s každým kromě Mopa, který ze sebe nedokázal vypravit jediné slovo. Často po ní pokradmu pokukoval, ale tolik mu záleželo na tom, aby udělal všechno správně, že neudělal nic špatně. Utekly dva dny a stále s ní ani jednou nepromluvil – na tak malé lodi šlo o slušný výkon – sedával pod hromadou hadrů, jako by šlo o něco důležitého a nezbytného. Ostatní mezitím probírali počasí, kaftorské náušnice, jak připravit tuňáka a kolik stojí obilí.

To opravdu strašlivé počasí přišlo znenadání, ale ne tak rychle, aby osazenstvo lodi nemělo čas zhodnotit situaci. Kapitán se rozplakal. Vedly se debaty o tom, kterých bohů se dovolávat. Všem bylo jasné, že je po všem. Každý z nich by v tom chladném údolí temných vln zavraždil vlastní rodinu, jen aby unikl; smrt nabývá i příjemnějších podob.

Moře skotačilo po palubě a hladilo kotníky kapitánu a kormidelníkovi, kteří měli plné ruce práce s rdoušením toho druhého. Jeden z členů posádky popadl plovák z kozí kůže – v té bouři asi tolik co platný, jako sklenice vody v hořícím lese.

„Pojďte, loď si chce loknout moře!“ zakřičel a nabídl další plovák mysliteli, nyní usazenému v moři.

„Nic se neděje,“ opáčil se myslitel.

„Hlubiny se chystaj‘ přefiknout loď na sedmapadesát možných způsobů.“

„To si myslíte vy, já ne.“

„Potápíme se.“

„Nemůžete se na to dívat jinak? Změna přístupu vám prospěje.“

Malířova dcera odhodí náramky, nahmatá náušnice – zlaté s delfinky – a napadne ji, že ten, kdo její tělo najde, s ním naloží lépe, když bude mít čím zaplatit za pohřeb. Nechá je být a s netečným výrazem pohlédne na moře ledového inkoustu. Měsíc se na to

nedokázal dívat. Svléká si šaty – voda kolem jejího těla stoupá společně s látkou. Pak k ní někdo natáhne ruku.

„Počkej. Půjdeme spolu,“ řekne Mop.

Ruku v ruce se jim podařilo pár kroky rozvířit vodu, než jim paluba dala vale. Za celý život jsem spatřil dva miliony čtyři sta tisíc devět set dvacet sedm párů, jak se drží za ruce, žádný z těch okamžiků mě ale nechtyl za srdce jako tento.

Snesl jsem se houpavým pohybem na mořské dno a k rozbouřené hladině vypouštěl vzdušná oooooo, která se proplétala s vzdušnými oooooo mluvčího, který do bublinek po částech vkládal prohlášení „nic se neděje“. Být o něčem skálopevně přesvědčen je k nezaplacení.

(Zajímá tě, Roso, co se stalo s Mopem a malířovou dcerou? Chtěla bys vědět, jak to s nimi dopadlo? Já taky. Hledám jejich tváře v každém obličejí, který spatřím.)

Rosa, ukolébaná, usíná spánkem nás, znalců hlubin.

Ačkoli se stáhla dřív, než přišlo třicet let makrel, mořských ještěrek a pakambal. Pakambaly mi ani nepřipomínejte. Na světě nikdo neví o pakambalách víc než já. Ani milion pakambal nejsou tak pakambalovité jako já. Prostě o nich pomlčme. Město pakambal. Temný věk pakambal. Pakambaly byly hlavní důvod, proč jsem se vrátil na povrch. Pakambaly se hodí jedině na cestu zaživačím ústrojím. Snažíte se skrývat ve stínech, ale ani tam nemáte klid. Alespoň že jsem díky tomu potkal mořského úhoře s náušnicí. Dodnes jsem potkal jen jednoho mořského úhoře s náušnicí. Stříbrnou. Mistrná práce.

Nikki – Den pátý

Rosa nadále odchází časně. Než odejde, vytáhne z tašky katalog a nechá ho na stole. Kéž by to byla neudělala. Na obálce se skví replika vázy s hlavu Gorgony. Napodobenina napodobeniny napodobeniny napodobeniny. Možná napodobenina napodobeniny napodobeniny napodobeniny napodobeniny. Jedna z těch aténských. Ne že by ji to nějak zachraňovalo. Jdu i po těch, co jsou napodobeniny napodobenin napodobenin napodobenin napodobenin napodobenin.

Nikki sáhne po katalogu a k mé značné mrzutosti si zálibně prohlíží vázu na obálce. Její souhlasný výraz mi bohužel připomene...

Nekonečná nenávist (která nikdy nekončí)

Stalo se to v jedné dílně. „Někdo to udělat musel,“ řekl mistr. „Nebo ji sem někdo přinesl. Vázy přece jen tak nenakráčí do nějaké dílny, protože jim padla do oka.“

„To ale není možné. Nikdo nešel dovnitř ani ven,“ trval na svém učeň, který tam onu horkou korintskou noc spal.

„Tak co tady teda dělá?“ utrl se na něj mistr a jednu mu vlepil za ucho. „Přijde sem nějaký bohatý sráč a prohlásí, že je jeho. Z toho nekouká nic dobrého. Potrestají nás jako zloděje. Běž a řekni všem kolem, že jsme našli vázu.“

„Co předáka tak žere?“ zeptal se jeden učeň.

„Zkažené zuby,“ odpověděl druhý.

Nevšimli si, že starý džbán na vodu zmizel. Nyní jsem všechny oslňoval jako dvouuchá amfora s obličejem Gorgony. Zatoužil jsem pro změně prostředí a když se dáte pěkně do pucu, prodají vás víc jak za pusu. Všichni se na mě přišli podívat a jaksepatří ohromeně vzdychali nad mým provedením a barvou.

Každý, kdo v dílně pracoval, byl samozřejmě odhodlán, že se pokusí napodobit – když už víte, že něco jde, je to jednodušší. Zkusili to všichni, ale nejlepší práci odvedl nejmladší učeň, který se odvážně pustil do glazury, ale ta jeho Gorgona za moc nestála.

Když ji však vytáhli z pece, všichni se shromáždili a tleskali víc, než bylo podle mě na místě. Pak dorazila konkurence, vedl ji hrnčír s d'olíčky ve tvářích, a místo toho, aby výrobek očernili, vyzdvihli každou chybu a pominuli jakoukoli přednost, jen nechápavě potřásli hlavami.

„Ta váza, co jste ji našli, ta byla hezká, ale tohle, jaktěživ jsem nic takového neviděl. Dýchá. Jak víte, už dvacet let sem každý večer milerád zajdu a vysmívám se vašemu zboží, říkám strašlivé věci o tom, jak vypadáte, s kým se stýkáte, o vaší rodině. Teď ale nemůžu. Tohle je úspěch, ze kterého budeme těžit všichni.“ Ostatní hrnčíři postávající kolem souhlasně mručeli. „Nikdo z nás do konce života nic krásnějšího

nevytvoří.“ Učeň se nedokázal udržet na nohou, tolik ho přemohla chvála, a já začínal být malinko nevrly. „Linie té vázy, co jste ji objevili, byly neohrabané a amatérské,“ prohlásil Ďolíček „zatímco na této jsou plné života.“

Pak dorazili pracháči, kteří se nejeli podívat na ty nové hry v Olympii, a mohli se nad vázami uvzdychat. Celá dílna, o všech přilehlých dílnách ani nemluvě, začala vyrábět další a další Gorgony jako šílená. Byly to prachbídné Gorgony, ale zájemci byli a klopili sumy, které do té doby nikdo nevyalezl. Já prodán nebyl. Bylo by teď hezké říct, že si mě předák ponechal z pocitu vděčnosti, ale nebylo to tak. Každý den se mě zkoušel zbavit. „Žádnou levnou kopii nechci,“ patřilo k těm zdvořilejším odmítnutím, i když jsem byl nabízen za směšně nízkou cenu.

Vytáhl jsem do války. Jakožto vynálezce krásy a zotročení světla nenesu příliš dobře, když někdo zlehčuje mou práci. To díky mně se už vzpomínky neschovávají v myslích, ale objevují se i mimo ně a ze soukromého se tak stalo veřejné. Kadmos měl svoje hranice a já taky. Ukázal jsem jim, jak polapit krásu, a ti, již těchto kvalit nedosahují, by měli být potrestáni.

Skóre rozbitých Gorgon: 1648.

Zpátky k Nikki

Nikki odloží katalog. Konečně, nevyhnutelně, je řada na mně, abych byl odcizen. Nikki mě pohrdavě zvedne a povídá: „Vsadím se, ani nebude stát za to ji do té zastavárny nosit.“ Je to po tři tisíce dvě stě deváté, co mě někdo ukradl, a to nepočítám těch sto dva případů, kdy si mě někdo poměrně dobromyslně vypůjčil, ale už nevrátil.

Navzdory tomu, že právě prostudovala katalog aukční síně, Nikki ani nenapadne, že bych mohl být starožitnost. V tom je ta potíž s uměním, a nejen s ním: musíte splňovat očekávání. Škoda těch drahocenností, které skončily na smetišti, pokladů, které někdo roztavil, mistrných myšlenek, se kterými si nějaký ignorant vytřel zadek.

Strčí mě do igelitky, společně s mixérem, malou lampičkou, červeným budíkem a nevkusným popelníkem. Je jasné, že se Nikki rozhodla vydojit z Rosina majetku pár posledních drobáků a jít o dům dál. Rosa odjela s tím, že se vrátí za dva dny.

Nikki nás nese hlavní třídou. Míjíme dům poblíž zastávky, v jehož dveřích kopuluje černošský pár. „Na co vejdáte?“ křikne muž na lidi ve frontě.

Vejdeme do vetešnictví a Nikki nás ukáže majiteli, kterým na nás prohlédne s tak neskrývaným odporem, že ho rovnou mohl poslat na trampolínu, a to nejen proto, že se chystá učinit naprosto nedůstojnou nabídku, ale také proto, že stejně jako skoro všichni, kdo obchodují se zbožím z druhé ruky, to dělá, jelikož zbožňuje být k někomu krutý, obzvlášť když jde o někoho zoufalého nebo v nouzi.

Nikki přichází s žalostným, uplakaným výrazem a aby v tom lítost nebyla sama, má výstřih hlubší, než by se do takového chladného počasí hodilo. Veteškův tep okamžitě zrychlí, ne při pohledu na hrudní kost, ale na možnou dámu v nesnážích.

Jeden po druhém bere opatrně předměty do ruky, jako by snad byly oslintané od malomocných, kterým táhne z pusy.

„Neprodávala bych ji, kdyby syn nemusel na operaci. Matka mi ji darovala, než zemřela,“ říká Nikki, když mě dává do zástavy. „Myslím, že je to starožitnost.“

Dýchání se zrychluje – začne se nadšeně pohupovat v kolenou. Jeho úd sebou zavrtí v látkové schránce.

„Já myslím, že ne.“

Nikki se zakousne do vnitřní strany tváře, aby se jí hezky zamžilo v očích, a řekne: „Něco stát musí.“

Jsem štitivě držen mezi palcem a ukazováčkem, jako bych byl sušený kravinec.

„Jo. Za něco stojí. Za úplný hovno. Pro ohavný květináče se ruce netrhaj‘. Nějak si nevzpomínám, kdy naposled po mně někdo chtěl fakt hnusnej květináč.“

Je těžké si představit, že by sem vůbec někdo přišel, i kdyby si něco koupit chtěl. Ve vzduchu je cítit plíseň a i když pomíneme hnilobu, předměty, co tu prodává patří k tomu nejhoršímu smetí – nemilované, lásky nehodné cetky, kterých se zbavíte bez mrknutí oka. Cokoli, co za něco stojí, by odsud vystřelilo jako bublinky vzduchu, které se na hladině chtějí setkat se svými druhy. Rozhodnu se, že bude-li příležitost, prokážu mu medvědí službu. Začne nás vyrovnávat, kousek tady, kousek tam, do řady na pultu, kterou považuje za rovnou. Mixér je nový.

„Chybí ti prachy, co, zlato.“ Chce to slyšet. Nikki ze sebe vysype historku syn-je-v-nemocnici-a-nemá-hračky. Jeho srdeční tep dosáhne maxima.

„Libru.“ Nikkiin výraz mu vyrazí dech. Vyloží si jej jako bolest, ale popravdě jde o zlost. Není to nabídka, kterou by šlo napadnout, není to vůbec nabídka, je to napadení, které je nabízeno, jako když vám někdo načúrá do bot a myslí si, kdovíjak není vtipný. Což je nemoudré, jelikož Nikki je všechno jen ne neškodná. Přemítám, jestli sáhne po noži zkušeně schovaném v botě a pustí se k pokladně. Veteška v sobě nemá vůli bojovat, jen zášť.

Nikki nás posbírání a dojde až ke dveřím. Jamile Veteškovi dojde, že je konec legrace a že se žádného žadonění a fňukání nedočká, vysolí deset liber pro ty její krásný voči. Nikki si nemyslí, že za to návštěva zastavárny stála, ale má dost tohoto posledního pokusu, jak na Rose něco vydělat.

Jsem umístěn vedle sametové žirafy, který má v sobě skoro tolik života jako ta skutečná, rozbitých jezdicích schodů, po kterých šplhají mechaničtí tučňáci, a keramického jezevce v kriketové uniformě. Je to jedinečný artefakt. Je nemožné, aby ho kdy kdo vlastnil. Je nevlastnitelný, neustále pátrá po někom, kdo by jej docenil, což se ale nikdy nestane. Pohled na něj vzbuzuje zoufalství. Je to vyděděnec, putoval z ruky do ruky, do koše však kupodivu ne. Vytvořen k odmítnutí. Nebyl zde prodán, ale zanechán. Veteška si už tři dny nevyměnil spodní prádlo.

Mumiin žalozpěv pro Zemi

Sametová žirafa mi připomene mumii, se kterou jsme kdysi sdíleli hrobku. Musím říct, že když jsem ty vykradače hrobů spatřil, byl jsem rád – každý si rád odpočineme, ale tisíc let stačí. Mumifikovaný nebožtík nebyl nikdo důležitý: průměrně úspěšný kontrolor oleje, kterému se poštěstilo zemřít přirozenou smrtí. Nadělal si dost dětí i peněz na to, aby se nechal pohřbít se mnou a ostatními předměty. S kontrolorem jsem se znovu setkal až o několik sběratelů později. Ti, kteří mě z hrobky vzali, se o mumie nezajímali. To až díky Frňákovi (sto šestnáct), jednomu z nejmazanějších vykradačů hrobů, jsem se po několika desetiletích se svým kolegou z hrobky znovu shledal. Abych vás nemystifikoval, Frňák hrobky nevykrádal, nýbrž okrádal ty, kteří to už udělali. Nemyslel si, že lopocení s lopatou, spleť labyrintů chodeb, úzké pukliny a provokování hněvu

ztracených, ale možná ne tak úplně mrtvých bohů je něco pro něj. Jednoduše si počkal, až se nějáci jiní darebáci budou vracet s lupem do města, a pak jim od pokladů odpomohl.

„A co moje odměna?“ dotázal se avízák, když byli lupiči oloupeni. „Už ji máš,“ odvětil Frňák. „Furt dýcháš, ne?“ Frňák se pak vrátil domů, oči na stopkách, kdyby náhodou někoho napadlo uloupit uloupený lup.

Nos mu moc trablí nepřinášel. Zprv proto, že ačkoli lidé bývají ochotni položit život za ideu, vtip jim za to, alespoň co jsem tak vypožoroval, obvykle nestojí. Kromě toho, žertovat o tak monumentálním nosu se jevilo jako moc jednoduché. Zveličováním může obyčejná věc nabýt na vtipnosti, ale když se to přežene, už to zase vtipné není. Je to, jako kdybyste prohlásili, že svítí slunce, a čekali, že tím někoho rozesmějete. Nos měl vlastní podnos a Frňák v něm uchovával drobné ovoce.

Peníze Frňáka trápily. Jeho podnikání se dařilo, ale v noci stejně oka nezamhouřil. Trýznilo jej pomyslení, že si druzí vydělají víc peněz než on. Modrého hrocha, kterého prodal obchodníkovi v Alexandrii za pět, ještě týž večer ten samý obchodník se samolibým úšklebkem přeprodával za padesát. A později viděl, jak ho za řekou někdo vysmátě prodává za stovku. Pak dál, v ledových pustinách stejný hroch přišel na pět set a konečně, daleko na severu, jej někdo střelil za tisíc a následně se stočil do klubíčka, jak ho od smíchu bolelo břicho. „Jsem všem pro smích.“

Dusil to v sobě dlouho. „Pět,“ řekl kupec. „Deset,“ odvětil Frňák. „Tak sedm,“ ustoupil kupec neochotně. „Dvacet,“ odsekl Frňák.

„Řekl jsem sedm,“ oponoval kupec.

„Třicet,“ řekl Frňák.

„Podívejte, budu mít štěstí, když najdu někoho, kdo ho koupí za deset. Tyhle modré hrochy prodávám už víc než rok.“

„Čtyřicet.“ Frňák začínal být naštvaný. Kupec musel povolat několik členů své rodiny, manželku a dvě dcery nevyjímaje, aby se Frňáka zbavil. Ten mezitím syčel: „Si myslíš, jak nejseš vtipnej, co?“ Jakmile jeho staří kupci zjistili, že dohodnout se s ním na ceně je zhora nemožné a zbavit se ho narušovalo přípravu večeře, nechtěli s ním nic mít.

Frňák zamířil do Týru, kde si zjistil, kteří kupci obchodují s takovým zbožím. Prvnímu se sotva představil, když mu vrazil pěst do žaludku a pak, když se kupec svalil na zem, do něj začal kopat: „Tak ty si myslíš, že se mi můžeš smát, co? Že si pošpásuješ na můj účet. Mor na tvý peníze.“

Druhému kupci ještě ani nestihl ukázat modrého hrocha, než se rozhodl, že mu začne hlavou mlátit o půvabný mahagonový stůl se slovy: „Proč se nesměješ? To už ti nejsem k smíchu?“ Hned jak spatřil třetího kupce, rozmáchl se po něm s řevem: „Prachy si strč do prdele, do prdele si je strč!“ Rozkřiklo se to.

Z toho důvodu, a také proto, že v sobě už dlouho dusil touhu donutit toho muže na promrzlém severu, aby se přestal smát, nasedl se svým oblíbeným zbožím na loď do Konstantinopole. Měl s sebou mumii, jelikož jejich rozbalování bylo tou dobou v Evropě hitem čajových dýchánek, a tak si řekl, že na ní vydělá balík a odejde do důchodu. Jeho pozornosti uniklo, že se mu posádka celou cestu posmívá, jelikož věděli, že mu naučtovali pětinasobek normální sazby, v přibližně stejné hodnotě jako má kořist z jedné pyramidy.

V Konstantinopoli zkusil štěstí s pár obchodníky, co uměli arabsky. Nabídli mu stejné ceny, jaké dostal v Alexandrii. Putoval dál do Benátek, kde mu nabídli ještě méně. Prodal pár věcí, aby měl peníze na další cestu, ale dostal za ně padělanou minci a když se ji pokusil použít, zatkli ho. Pak přišel o většinu zboží při zemětřesení, když si země v mžiku vzala, o co přišla.

Po úplatku, díky kterému se dostal z vězení, a poplatku písaři za dopis psaný latinsky – ve kterém stálo, alespoň to si Frňák myslel, že je důležitý muž význačného postavení, nicméně ve skutečnosti v něm byl označen za nebezpečného hrubiána, kterého je radno na setkání něčím přetáhnout (písařský vtíp) – Frňákovi nezbývalo nic víc než já, modrý hroch v levé kapse, a mumie. I tak se dál plahočil na sever, bosý, s pekelně bolavým zubem a neoblomnou vírou, že onen osudný kšeft je na dosah.

Konečně jsme dorazili do Helsinek. Dovedli nás do salonu jednoho právníka, který sbíral kuriozity. Frňáka sem poslali ve vánici, jelikož sběratel byl známý tím, že kupoval cizokrajné harampádí, a tak jakmile dorazil k městu, hned mu ukázali, kam má jít.

Když vcházíme dovnitř, Frňák zjišťuje, že se konečně nachází v přítomnosti Velkého Posměváčka. Moc si nevšímá jehněte s dvěma těly, krysích králů, rozličných

znetvořených embryí, mamutích klů a dalších neuměle naaranžovaných podivuhodností. Měsíce útrap, které má za sebou, tři prsty na nohou, o které přišel v mrazu, jsou zapomenuty, když odhalí mě a mumii. Tonoucí se stébla chytá a buď se udržíte na hladině, nebo jdete ke dnu.

Existuje něco, po čem lidé hladoví téměř tolik jako po spánku, jídle nebo vodě. Na rozdíl od fyzických potřeb se však tento hlad neprojevuje náhlou nebo otupující bolestí, jeho síla bývá občas přehlížena: je to hlad po pravidlech. Pravidla jsou to právě. A člověk se jich zbaví až tehdy, má-li je čím nahradit. Slunce vychází a zapadá. Výměnou za kouř z obětí vám bohové dají pevné zdraví. Něco za něco: skočíte si do krámu s přáními a nakupujete. O jednu přívalovou vlnu méně, prosím. O jednu rekordní sklizeň navíc. Stejně nevyhnutelně jako děti vyrábí poklady do plenek, vyrábí člověk pravidla. Když vám umře oblíbený čuník, musí pro to být nějaký důvod. Neexistuje nic děsivějšího než svět bez pravidel. Lidé si budou hýčkat ta nejhrůznější pravidla, dokud je ochrání před náhodným flusancem shůry. Nikdo nechce mít pocit, že se štěstí utrhlo ze řetězu.

Mám pro ně takovou přezdívku: pravidláři. Narazíte na ně všude a ač mohou být úplně jiní, jednu věc mají společnou: vytváří pravidla. Nejez tohle. Nejez tamto. Nesluší se nosit víc jak šest náušnic najednou. Žádné líbání na prvním rande. Chce-li *ubarum*, *naptarum*, nebo *mudû*, aby *sābītu* prodávala jeho pivo, *sābītu* mu musí vyhovět. Rovnováha zákonodárné, výkonné a soudní moci. Zkurvená štěstěna. Úspěšní lidé podporují propagandu pravidel tím, že se chlubí vlastními zásadami, jako by snad nějak souvisely s jejich úspěchem. V tom také spočívá kouzlo tajností: jsou to exkluzivní pravidla prodávaná podpultově.

Právník (Pijavisko MMMMMCDXXXII.) šťouchne do mumie. Bývalý revizor oleje na tom není nejlíp – zmokl v dešti, byl upuštěn do bláta a na ramenou mu vyrašila bujná nazelenalá plíseň.

„Takové mám už dvě,“ povídá Pijavisko. „Koupil jsem je loni. Ačkoli ta plíseň je opravdu lákavá. A co se toho modrého hrocha týče...“ Mávne rukou k poličce, na které opravdu stojí tři modří, ačkoliv horší, hroši.

Frňák stojí na místě a přeje si, aby jeho mozek zpracoval jediné slovo, které zrovna zaznělo. Když však spatří nezaměnitelné mezinárodní gesto značící sbalte-si-své-saky-paky-dveře-jsou-tááááámhle, je zničen, zbývající trosky jeho duše se rozpadnou v prach.

V tu chvíli vchází rozradostněný venkovan. Úslužně se zavrtá do koberce. „Vaše nejjasnější Jasnosti, přináším nebývalý div.“ Vytáhne obřího zmrzlého leguána. „Drak, Vaše nejjasnější Jasnosti, mladý drak.“ Pijavisko nehne ani brvou. Vezme knihu, otevře ji na stránce s obrázkem leguána a ukáže ji venkovanovi.

„Co je to?“ táže se právník.

„Drak, Vaše nejjasnější Jasnosti.“

„Ne. Seznamte se. Toto jsou písmenka *l, e, g, u, á*. Jako poslední tady máme *n*. Vypadá jako takové obrácené *u*, které se určitě pamatujete z dřívějšíka. Leguán je plaz pocházející z daleké Ameriky.

„Ale co by takové stvoření dělalo tady? Vždyť nemá křídla.“

„Nepochybuju o tom, že než zemřel, přesně to ho taky napadlo, nějakým leguáním způsobem. Domnívám se, že když si dáte tu práci, najdete opilého námořníka, který nařiká nad ztraceným mazlíčkem. Jste laskavý, že jsem mi ho přinesl ukázat, ale už mám dva větší jedince.“

Venkovan zírá na kaluž, která byla jeho sny, a Frňákovi povolí nervy. Hmátne po zmrzlém leguánovi a pokusí jím Pijaviska majznout, ten však nemá poprvé co dočinění s lidmi, kteří mu chtějí vážně ublížit. Uhne a chopí se stehenní kosti bývalého kontrolora, aby se měl čím bránit. Máchají kolem sebe a způsobují exponátům promáčkliny a praskliny. Venkovan zanoří všechny čtyři zuby do Frňákova lýtka v rámci nového pokusu, jak si šplhnout. Objeví se služebnictvo a Frňák si, se zmrzlým leguánem v ruce, vybojuje cestu ven a utíká do Bílých dálav.

Jak to dopadlo: Frňák byl nalezen na jaře, když roztál a vypadl ze stromu, kam se schoval. Pijavisko mu sňal posmrtnou masku, aby si lidé nemysleli, že si vymýšlí, když jim o tom nosu vyprávěl.

Já jako modrý hroch: diskrétně zařazen do právníkovy sbírky.

Mumie: Nikdo ji nechtěl. Vykopali ji, šla od zloděje ke zloději, odmítal ji jeden kupec za druhým, cestovala tisíce mil, jen aby ji zase šoupli zpátky do země. Posmrtné fiasko. Doslechl se o tom místní kněz, vzal ji úřadům a rozhodl se ji pokřtít a pohřbít. Měl slabost pro konvertování pohanů a uvítal tak, když mu příležitost spadla do klína.

Zmrzlý leguán: zmizel stejně bizarně jako se objevil. Spousta věcí je neuvěřitelná. Neuvěřitelné se stává často. Pravda, nejedná se vždy o něco tak exotického nebo přitaženého za vlasy jako když egyptský vykradač hrobek praští finského diplomovaného kecálka ledovým ještěrem, ale jen proto, že je něco nudné, nezáživné, nebo tomu chybí zmrzlí leguáni, ještě to neznamena, že je to méně neuvěřitelné. Neuvěřitelnost není k dostání jen s příchutí zmrzlý leguán, ale taky nikdy-neměla-ráda-nábytek, nevytáhl-paty-z-domu, ještě-nepotkal-nikoho-zajímavého, nemůže-najít-práci. Ale nakonec, neuvěřitelné je typickým znakem uvěřitelného.

3. Komentář

3.1 Analýza výchozího textu

V naší překladatelské analýze vycházíme z modelu Christiane Nordové, ze *Stylistiky současné češtiny* (1997) Marie Čechové a kol a z rozdělení funkcí podle Romana Jakobsona⁵.

Autorem knihy je Tibor Fischer. Narodil se v roce 1959 v anglickém Stockportu. Jeho rodiče byli původem z Maďarska, emigrovali několik let předtím, než se narodil. Jeho první román *Under the Frog* vyšel v roce 1992 a u nás v roce 2001 s názvem *Pod žabí prdelí* v překladu Jindřicha Mandřáka. Fischer se v posledních letech do veřejného povědomí dostal svými názory na maďarskou politiku, konkrétně hájením maďarského premiéra Victora Orbána. V současné době působí jako vedoucí literárního centra soukromé vzdělávací instituce Mathias Corvinus Collegium v Budapešti⁶. Nadále se však věnuje psaní, poslední knihu publikoval v roce 2018.

Knihy *The Collector Collector* vyšla v roce 1997 v britském nakladatelství Warburg a od té doby byla přeložena do několika jazyků, například španělštiny a němčiny⁷. Recenze publikované například v *The Guardian*, *New York Times* nebo *The Spectator* byly smíšené⁸ – recenzenti ocenili Fischerovy slovní hříčky, ale bylo mu vytknuto, že kniha nemá pořádný děj:

Fischer (...) is a pyrotechnic craftsman with a crackling wit and an untethered imagination, and "The Collector Collector" is nothing if not original. Unfortunately, as the pile of antic episodes grows higher and higher, it becomes apparent that the author is content to let his narrative spin in zany, endless circles, like the painted scenes wrapped around a cylindrical vase. At this point, some readers may feel like telling our friend the bowl simply to put a lid on it.⁹

---

⁵ JAKOBSON, Roman. *Poetická funkce*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1995.

⁶ Mathias Corvinus Collegium. *Tibor Fischer*. Online. Dostupné z: <https://mcc.hu/en/eloado/tibor-fischer>. [citováno 2024-05-19].

⁷ The Complete Review. *The Collector Collector*. Online. Dostupné z: <https://www.complete-review.com/reviews/fischert/thecc.htm>. [citováno 2024-05-19].

⁸ Ibid.

⁹ FERGUSON, Sarah. *Super Bowl*. In: *The New York Times ON THE WEB (Archiv)*. Původní datum publikace: 13.7.1997. Dostupné z: <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/97/07/13/reviews/970713.13fergust.html>. [citováno 2024-05-19].

Hlavní postavou a zároveň vypravěčem je starožitná keramická miska, která se dostane do rukou Rosy, šestadvacetileté konzultantky, která má pro aukční síň ověřit pravost misky. Té brzy vpadne do života podvodnice Nikki, která začne okamžitě zneužívat Rosiny laskavosti. Miska je tichým svědkem toho všeho, pro sebe však vede prakticky neutichající monolog, ve kterém kousavě a humorně hodnotí všechno a všechny kolem. Knihou se prolíná řada krátkých povídek, vzpomínek misky na své předcházející majitele, které obrazně řečeno sbírá, stejně jako oni ji.

Rámcový děj knihy se patrně odehrává v autorově současnosti, tedy v devadesátých letech 20. století. Cílovým publikem je britské čtenářstvo.

Za hlavní témata knihy bychom mohli označit sílu lži, hledání pravdy a hon za štěstím.

Kniha má dvě roviny – rámcový příběh odehrávající se v současnosti a krátké výjevy z minulosti. Názvy jednotlivých kapitol většinou odkazují na samotný děj (*The Best Rainmaker*, *The Mummy that Cried for Earth*), nebo na postavu, která je jeho hybatelem (*Rosa*, *Nikki at Rosa's*, *Nikki Day Two...*). Zajímavým grafickým prvkem je, že od určitého okamžiku mají názvy kapitol Rosy jinou grafickou úpravu než ostatní – slovo Rosa je napsané jako „Roouooooosa“ a stočené do kruhu.

Roviny se odlišují pomocí slovesných časů – rámcový příběh používá přítomný čas, zatímco vzpomínky jsou psány v minulém čase – vyjma některých scén, které používají přítomný čas. Jedná se podle nás o prvek, díky kterému se máme do scény více vžít, například ve chvíli, kdy si malířova dcera uvědomí, že potopení lodi, na níž pluje, je nevyhnutelné.

Celý text je zajímavý zejména ze své lexikální stránky. Ve Fischerově textu nalezneme nespočet slovních hříček a neologismů, ve velké míře využívá také mnoha obskurních a zastaralých výrazů – například když čtenáře ohromí výčtem starověkého nádobí či profesemi, jako jsou *fuller* či *oryctologist*. Díky správné volbě slov autor vytváří humorné pasáže, ve kterých je výrazný kontrast mezi poetickým a vulgárním jazykem: „*Rivers, if you watch patiently enough, flicker and jag like slow, dull lighting. Water, like a lumbering drunk, has pissed and slouched all over this planet.*“ (VT: 1-2). Vypravěčovy promluvy se dále vyznačují vysokou mírou paronymií a aliterací. Nadto má miska sklony protahovat „ó“ ve slovech, což je v textu graficky znázorněné vždy šesti „o“ (VT: 1 ff.).

Z hlediska syntaktického je text místy velmi kondenzovaný, jak je pro angličtinu typické, Fischer této vlastnosti využívá mimo jiné i k vytvoření komických spojení, například, když se v kapitole „The Collector of Jericho“ postava obává, že se ji někdo pokusí okrást o její lup a stát se tak *grave-robber-robber robber* (VT: 30), či když miska vyjadřuje své pohoršení nad keramickou vázou, která byla vytvořena podle ní, a prohlásí, že se jedná jen o *a copy of a copy of a copy of a copy of a copy of a copy* (VT: 26).

V textu jsou velmi patrné sklony autora k aktualizaci. Tu definuje *Stylistika současné češtiny* jako „obměňování stabilizovaných výrazových prostředků“ (Čechová, 1997:181). Kromě výše uvedených jevů v lexiku a syntaxi se tato tendence projevuje například u přirovnání (*He is unpackaged and read like a gas meter* (VT: 23). *Nikki drags into the kitchen fitfully, slowly, like a stubborn dog not very keen on being dragged, the holey story of why she is destitute and how she attempted suicide.* (VT:13). Za aktualizací prvek bychom mohli také označit způsob, jakým autor používá spojovníky. Ačkoli angličtina umožňuje vytváření složenin pomocí spojovníku¹⁰, autor tento jev přivádí do extrému, když spojuje pět a více slov, aby vytvořil přívlastek („*She trots out the son-in-hospital-without-toys patter*“ (VT: 29) „*Nikki has pulled the let-down-by-a-friend-who-owes-her-money scenario* (...).“ (VT: 15)).

Na první pohled se může zdát, že kniha *The Collector Collector* je čtenářsky naprosto nepřístupná. Dnes, více než čtvrtstoletí poté, co Fischer svou knihu napsal, je situace samozřejmě velmi jiná, každý máme doslova na dosah ruky informací víc, než bychom kdy byli schopní vstřebat za celý život, a můžeme si tak jakýkoli problematický termín vyhledat, ať už se jedná o to, kdo je to *lugal*, či co je to *pyxis*. Fischer však podle nás s nevědomostí čtenáře do určité míry pracuje – jednak lze informace často vyvodit z kontextu („*Nisaba zami, like we used to dubsar in Lagash*“ (VT: 21)) či na jejich přesném významu nezáleží (když například nerozumíme dvěma či třem slovům ze seznamu o dvaceti položkách). Miska, v jejíž promluvách se tento rys projevuje nejvíce, však díky tomu dává čtenáři najevo svou vzdělanost a zkušenosti, nejen díky obsahu, ale právě díky formě, jakou nám informace předává. Jakousi berličku však čtenář (původního vydání) dostává, a to ve formě záložky, která shrnuje několik termínů, které má Fischer v oblibě.

---

¹⁰ Cambridge Dictionary. *Hyphens*. Online. Dostupné z <https://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/hyphens>. [citováno 2024-05-19].

Hlavními funkcemi textu, podle typologie Romana Jakobsona, jsou funkce poetická a referenční.

3.2 Překladatelské strategie

Jak bylo nastíněno výše v analýze, náš text se vyznačuje vysokou mírou reálií a aktualizovaným stylem autora. Jejich konkrétní projevy můžeme z hlediska dialektiky obecného a jedinečného označit za jedinečné. Jen málokdy bylo možné převést význam obecný i jedinečný a na nás bylo, abychom se rozhodli, kterou vlastnost v individuálních případech zachovat.

Jedinečné však podle nás téměř vždy převažovalo a to proto, že jedinečným se náš text hlavně vyznačuje: u jazykových zvláštností byla pro nás důležitější jejich forma, nikoli přesný význam. Sám autor si na jedinečném zakládá – jeden z hlavních rysů jeho stylu je aktualizace. Rizikem této strategie samozřejmě je, že vytvořený překlad bude působit násilněji než originál (Levý 103). Při překladu jsme se proto snažili mít na paměti, aby překlad jazykových hříček působil co nejpřirozeněji, případně jsme od klasické substituce upustili a raději zvolili jednu z jejích forem, a to kompenzací (Levý 2012:120)

U reálií jsme považovali za nutné zachovat jejich specifičnost, jelikož navozují pro čtenáře atmosféru cizího prostředí. Tato tendence je ostatně v současné překladatelské teorii stále výraznější, jak podotýká už Levý ve svém *Umění překladu* (2012:109). A tak jsme v některých případech obětovali obecný význam (který zprostředkovával „konkretizaci v mysli vnímatele“ (Levý 2012:111)) ve prospěch jedinečného.

Je ale na místě se zamyslet i nad tím, nakolik byly některé prostředky originálu srozumitelné původním čtenářům. V případech, kdy jsme měli pocit, že náš čtenář je oproti původnímu v nevýhodě, vypomohli jsme mu drobnou vnitřní vysvětlivkou či náznakem. Narážky, se kterými by se však potýkal i čtenář originálu, jsme ponechávali bez vysvětlení, jelikož u nich převládala funkce navození národní a dobové specifičnosti (například fráze v jiném jazyce, cizí termíny apod.) nežli význam obecný.

Je nutné mít na paměti, že překlad není mechanický převod (Levý 2012:111), ale jedná se o zachování významových a estetických hodnot. Je na nás jako překladařích identifikovat, které složky významu jsou v originálu invariabilní a ty pak převést. Naší

hlavní snahou bylo přece jen vytvořit překlad iluzionistický, neboli zachovat hodnoty pro příjemce (Levý, 2012:40).

3.2.1 Vykání, tykání

Jedním z plošných problémů, které jsme v překladu řešili bylo tykání a vykání – jev, který se v současné angličtině nevyskytuje.

Český úzus vykání a tykání popisuje Magdalena Kneřová na webu Naše řeč takto:

Tzv. „tykání“ disponuje nejenom v češtině širokou stupnicí emocionálních vlastností, kterými demonstruje mezilidské vztahy mluvčích a oslovovaných. Oslovovací zájmeno ty je totiž zájmenem důvěrnosti, známosti, přátelství, soudržnosti, ale také opovržení a urážky.[5]

„Vykání“ je na druhé straně výrazem sociálního vztahu zdvořilosti, neznámosti, formálnosti a distance mezi komunikačními partnery.¹¹

Ačkoli ve většině situací, kdy k vykání či tykání v překladu došlo, byla volba jednoho či druhého poměrně jednoznačná, u některých jsme museli zvážit, co zvolit, jelikož každá varianta s sebou implicitně nesla další informace.

Když Nikki dorazí k Rose (VT: 10), začne jí v našem překladu okamžitě tykat, ačkoli se neznají. Nikki se tím snaží navodit iluzi blízkého vztahu, stejný účel má její lež o tom, že se zná s Rosinou známou Cornelií. Rosa jí tykání oplatí, částečně jako automatickou reakci a částečně proto, jak rozespálá je a nemá tedy sílu nad touto volbou víc přemýšlet. Zároveň jsou Nikki a Rosa v podobném věku (Nikki je kolem třicítky a Rose dvacet šest) a je tedy podle nás logické, aby si tykaly.

Když Rosa volá s dražebnicí (VT: 15), tyká jí. Zde jsme váhali nejvíc, protože neznáme povahu jejich vztahu. Jelikož však první kapitola naznačuje, že s Rosou spolupracovala už v minulosti (Marius, zájemce o miskou, si Rosu přímo vyžádá, tedy se celá trojice už zná) a jelikož je Rosa pouze konzultantkou (pracuje z domova a ne v kanceláři) a tedy není podřízenou dražebnice, rozhodli jsme se, že si budou tykat.

U Nikkiiných milenců vždy rozhodoval kontext. Je zřejmé, že s mladíkem, který jí pomůže vykrást Rosin byt (VT: 21), se zná z dřívějšíka a proto si tykají. S opravářem

---

¹¹ KNEŘOVÁ, Magdalena. *Ke způsobům oslovování v mluvených projevech*. In: Naše řeč. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7225#_ftnref5. [citováno 2024-05-19].

a policistou si začne tykat až po sexu (VT:16, 23). Oproti tomu muži ze seznamky (VT: 17), kterému zavolá, začne tykat okamžitě, jelikož účelem této konverzace je sjednat si schůzku – na rozdíl od policisty či opraváře, kteří původně přišli do bytu kvůli něčemu jinému.

Dalším globálním problémem, kdy jsme museli být explicitnější než originál, byl gender, což je poměrně překvapující, jelikož v textu samotném není vůbec tematizovaný. Z hlediska genderu jsme zde řešili dva hlavní problémy, a to nevyjádřený podmět a gender misky.

3.2.2 Nevyjádřený podmět

Na rozdíl od angličtiny nemusí čeština vždy vyjádřit podmět¹². Text je nadále srozumitelný, jelikož rod podmětu ovlivňuje tvar ostatních větných členů: koncovky přídavných jmen a tvary sloves v minulém čase. Jelikož je však rámcový děj této knihy psaný v přítomném čase, tento genderový ukazatel se vytrácí a není vždy jasné, ke komu se přísudek vztahuje, na rozdíl od angličtiny, která ho vyjádřit musí:

He is, to the core, a lugal, loaded. He has lots of money; she doesn't. And while he might feel obliged to take some ribbing, outright contempt might sour relations. **She** needs the money, otherwise she wouldn't be conducting an unauctioned sale for a backhander. (VT: 17)

On je lugal skrz na skrz, pracháč. Na rozdíl od ní nemá hluboko do kapsy. A přestože se možná cítí být povinen snést nějaké to pošťouchnutí, přímé pohrdání by vztahům uškodilo. **Ona** peníze potřebuje, jinak by za úplatek dražbu neobcházela. (CT: 10)

Bylo by možné slova *he* a *she* nahradit alternativami, jako například jmény postav či jejich charakteristikami, ale sám Fischer se tomuto vyhýbá, ponechává text strohý, o postavách nám toho mnoho neřekne a to málo, co víme (například že lugal trpí nadváhou) by mohlo působit jako zbytečné zdůrazňování tam, kde původně není. Proto jsme se rozhodli zájmena překládat doslovně, případně je nahradili výrazy lugal a dražebnice, jak to dělá i Fischer, když se o nich vyjadřuje.

---

¹² DUŠKOVÁ, Libuše a kol. 13.1 Podmět. In: Elektronická mluvnice současné češtiny. Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/13.1>. [citováno 2024-05-19].

3.2.3 Gender

Vypravěč této knihy má podobu keramické misky. V angličtině žádný gender nemá – když o něm ostatní postavy mluví, odkazují na něj jako na „it“, a v jeho promluvách se gender neprojevuje.

Nejpřímočařejším řešením by bylo, aby se o sobě vypravěč vyjadřoval v ženském rodě (v souladu s gramatickým rodem slova miska), ale toto řešení považujeme za konkretizaci a je na zvážení, zda by v textu vůbec fungovalo.

Jednou z možností by bylo vyhnout se rodu úplně. Tak patrně postupovala Lucie Bregantová při překladu knihy *Žalm pro divostrojné*. Je-li řeč o hlavní postavě Dex (česky Echo), autorka originálu, Becky Chambers, používá zájmeno they, které bývá použito v singuláru, například pokud neznáme gender dané osoby či postavy¹³:

But Dex wasn't there to look at the stream. Dex was there to take from the stream, and that fact made them note other details. (...)

“What's the matter?” Mosschap asked.

Dex pursed **their** lips. “This is going to sound very stupid,” **they** said.¹⁴

Jenže Echo tu není kvůli kochání se. Echo si chce vodu nabrat, a proto si všimne i dalších drobností. (...)

„Co se děje?“ zeptá se Hnízdo.

Echo semkne rty. „Bude to znít strašně hloupě,“ přizná.¹⁵

Lucii Bregantové se podařilo vyhnout se v češtině genderu úplně, jednak vhodnými formulacemi („kvůli kochání se“ namísto možná přirozenějšího, ale rozhodně genderově zatíženého, „aby se kochalo“, „aby se kochala“ apod.) a jednak převodem textu z původního minulého času do času přítomného („semkne rty“, „přizná“).

Jelikož vypravěč ovládá schopnost měnit tvar (nicméně ať už z vlastní volby či vlivem vnějších činitelů zaujímá vždy podoby nějakého keramického výrobku či nádoby), z hlediska gramatického rodu češtiny (v případě, že bychom provázali gender misky s jeho aktuální podobou) by potom musel měnit i gender – nejenže na začátku druhé kapitoly vyjmenuje dvacet forem, z nichž sedm je rodu mužského a čtyři rodu

---

¹³ American Psychological Association. *Singular “they”*. Online. Dostupné z: <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/grammar/singular-they>. [citováno 2024-05-19].

¹⁴ CHAMBERS, Becky. *A Psalm for the Wild-Built*. [elektronická verze]. Tordotcom: 2021.

¹⁵ CHAMBERS, Becky. *Žalm pro divostrojné*. Přeložila Lucie Bregantová. Host: 2021. Ukázka knihy dostupná z: https://issuu.com/kosmas-cz/docs/521416_99/2?e=25432960/97474379. [citováno 2024-05-19].

středního, ale v kapitole „The Mummy That Cried for Earth“ zaujímá podobu (sošky) modrého hrocha a v celé kapitole by tak o sobě vypravěč mluvil v mužském rodě.

Střídání rodu však také není v překladu žádná novinka. V trilogii *Magnus Chase and the Gods of Asgard* spisovatele Ricka Riordana narážíme na genderfluid (tedy osobu s proměnlivým genderem¹⁶) postavu Alex Fierro. V originálu i českém překladu (jehož autorkou je Dana Chodilová) se o sobě tato postava vyjadřuje v mužském i ženském rodě, podle toho, jako se zrovna cítí:

Mallory crossed her arms. “He doesn’t even have a weapon.”
“She,” Alex corrected.
“What?” Mallory asked.
“Call me she—unless and until I tell you otherwise.”
“But—”
“She it is!” T.J. interceded. “I mean, she she is.” He rubbed his neck as if still worrying about a rifle bow tie. “Let’s get to battle!”
Alex rose to her feet.¹⁷

Mallory si založila ruce. „Nevzal si ani zbraň.“
„Nevzala.“
„Co?“
„Jsem ona – dokud ti neřeknu, že je to jinak.“
„Ale –“
„On je ona!“ zasáhl Týdžej. „Teda, ona je ona.“ Promnul si krk, jako by tam už cítil motýlka z pušky. „Hurá do bitvy!“
Alex se zvedla.¹⁸

Alex Fierro looked like he was trying not to laugh. He was wearing pink and green today, as usual, though I’d never seen this particular outfit before: lace-up leather boots, ultra-skinny rose jeans, an untucked lime dress shirt, and a checkered skinny tie as loose as a necklace. With his thick black Ray-Bans and his choppy green hair, he looked like he’d stepped off a New Wave album cover circa 1979.¹⁹

Alex Fierro vypadal, že se moc snaží nesmát. Byl oblečený v růžové a zelené jako obyčejně, ale tenhle úbor jsem na něm ještě neviděl: šněrovací kožené boty, růžové ultra skinny džínsy a přes ně žlutozelenou smokingovou košili a tenkou kostkovanou kravatu, volně uvázanou jako náhrdelník K tomu tmavé ray bany se

---

¹⁶ Transparent. *Kdo jsou trans* lidé*. Online. Dostupné z: <https://jsmetransparent.cz/o-translidech/kdo-jsme/>. [citováno 2024-05-19].

¹⁷ RIORDAN, Rick. *Magnus Chase and the Gods of Asgard #2: The Hammer of Thor*. [elektronická verze]. Disney-Hyperion Books, 2016.

¹⁸ RIORDAN, Rick. *Magnus Chase a Bohové Ásgardu: Thorovo Kladio*. [elektronická verze] Přeložila Dana Chodilová. Fragment, 2017.

¹⁹ RIORDAN, Rick. *Magnus Chase and the Gods of Asgard #3: The Ship of the Dead*. [elektronická verze]. Disney-Hyperion Books, 2017

silnými obroučkami a zelený rozcuch, prostě vypadal, jako by vypadl z obalu alba Nové vlny kolem roku 1979.²⁰

Ačkoli by zde obě výše nastíněná řešení byla do jisté míry aplikovatelná, dospěli jsme k názoru, že by tím byl zjemněn kontrast, který podle nás v angličtině vzniká mezi zájmenem „it“, které používají pro vypravěče ostatní postavy a zájmenem „I“, které používá sám pro sebe – ony jej vnímají jako neživý (a tudíž nemyslí) předmět, on sám sebe vnímá jako myslící (ač pravděpodobně stále neživou) bytost. V češtině by se podle nás tento kontrast zjemnil, pokud by bylo o vypravěči mluveno v ženském rodě a on sám se ho držel či rody střídal. Proto jsme rozhodli, že o sobě bude vypravěč mluvit v mužském rodě, aby se zvýraznil rozdíl mezi tím, jak je vnímán okolím a sebou samým.

Nadto se tak vypravěč také stane jakousi protiváhou k postavám Nikki a Rosy, které se, kromě něj, v rámcovém příběhu vyskytují nejčastěji a o kterých rámcový příběh také je.

3.2.4 Reálie

3.2.4.1 Akkadština

Kapitola „The Collector of Jericho“ obsahuje výčet různorodých „pravidel,“ který zahrnuje i následující:

If an **ubarum**, a **naptarum**, or a **mudum** wants to sell his beer, the **sabitum** shall sell the beer for him. (VT: 33)

Jedná se o výrazy v akkadském jazyce, rozhodli jsme se proto obrátit na profesorku Janu Mynářovou z Ústavu starého Předního východu, která se tímto jazykem zabývá. Podle ní výrazy *ubarum*, *naptarum*, *mudum* pravděpodobně označovaly tři různé typy cizinců, z nichž každý měl jiný právní status. Výraz *sabitum* pak označuje šenkýřku, podle profesorky Mynářové však zdroje uvádí, že se zároveň jednalo o někoho, kdo pivo nejen prodává, ale i vyrábí. Celá věta tedy znamená, že pokud kterýkoli z těchto cizinců tuto šenkýřku požádá, aby prodávala jeho pivo, musí mu vyhovět. Jelikož však Fischer tyto skutečnosti nijak nevysvětluje (a je jen málo pravděpodobné, že by znalost této informace od čtenáře očekával) ponecháváme jako on výrazy v původní akkadštině,

---

²⁰ RIORDAN, Rick. Magnus Chase a Bohové Ásgardu: Loď mrtvých. [elektronická verze]. Přeložila Dana Chodilová. Fragment, 2018.

pouze v české transkripci, kterou nám poskytla profesorka Mynářová (a také dle jejího návrhu cizí výrazy uvádíme kurzívou):

Chce-li *ubarum*, *nap̄tarum*, nebo *mudû*, aby *sābītu* prodávala jeho pivo, *sābītu* mu musí vyhovět. (CT: 39)

3.2.4.2 Britské reálie

Když v první kapitole vypravěč zmíní: „Street: paved. Called King. W.1. London. England” (VT: 1), britský čtenář se pravděpodobně lehce zorientuje, českého však může tento formát londýnského poštovního směrovacího čísla, zarazit, a tak jsme se rozhodli v českém překladu zkratku „W.1.“ nahradili výrazem západní Londýn, aby nebyl náš čtenář oproti původnímu znevýhodněn.

V kapitole „Nikki at Rosa’s“ vypravěč vzpomíná: „(...) *I deformed and dedesigned in the dark, emerging as the dullest **Wedgwood** I could imagine (...).*” Wedgwood je tradiční anglická značka porcelánu²¹. Oproti adrese výše volíme tentokrát jen minimalistickou vnitřní vysvětlivku a pouze naznačujeme, že se jedná o předmět, a tedy pravděpodobně další druh keramiky, kterou má vypravěč v oblibě: (...) *když jsem se ve tmě odtvářoval a oddekoroval a ve výsledku vypadal jako ten nejnudnější kus **Wedgwoodu**, jaký jsem si dovedl představit (...).* (CT: 8)

3.2.4.3 Nádoby I.

V druhé kapitole vypravěč vyjmenovává bezpočet všemožných forem, které, maje schopnost měnit tvar, za svou existenci zaujal:

(...) shaving bowl, vinegar jar, cinerary urn, tomb good, pyxis, vase, rattrap, krater, bitumen amphora, chamber pot, pitcher, executioner, doorstep, sunshade, spittoon, coal scuttle, parrot rest, museum exhibit, deity, ashtray. (VT: 4)

Slovo „krater,“ označuje typ řecké nádoby, česky zvanou: „krátér²².“ Jelikož jsme ovšem nechtěli, aby došlo k mýlce a čtenář čárku nad „e“ považoval za pouhou

---

²¹ Thomas Spoon Prague. *Anglický kostní porcelán Wedgwood*. Online. Dostupné z: <https://www.thomasspoon.cz/kategorie/36/wedgwood>. [citováno 2024-05-19].

²² BAHNÍK, Václav. *Slovník antické kultury*. Praha: Svoboda, 1974, s. 325. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:2aeb0d40-d998-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>. [citováno 2024-05-19].

typografickou chybu a nemyslel si, že miska kdysi zaujímala i podobu kráteru po meteoritu, rozhodli jsme se dodat vnitřní vysvětlivku „na víno.“ V tomto výčtu se nejedná o jedinou nejednoznačnou položku²³, ale opět se pokoušíme pouze vyrovnat handicap, který by český čtenář mohl oproti původnímu mít.

Pro větší plynulost jsme celkově změnilí pořadí slov ve výčtu, a to s přihlédnutím ke dvěma faktorům. Zaprvé jsme sdružili spojení obsahující předložku či spojení víceslovná a také jsme v rámci těchto skupin termíny seřadili podle abecedy – jedinou výjimkou jsou v tomto dva poslední výrazy ve výčtu, které jsme kvůli jejich vzájemnému kontrastu nechali v původním pořadí a na stejných pozicích jako v originále:

(...) jako miska na holení, nádoba na ocet, past na krysy, kráter na víno, amfora s živící, zarážka do dveří, pohřební výbava, papouščí bidýlko, muzejní exponát, urna, pyxis, váza, nočník, džbán, popravčí, stínítko, plivátko, uhlák, božstvo, popelník. (CT: 7)

3.2.4.4 Nádoby II.

I entered his collection (as a **bull vase**) when it was already fully developed with dozens of **flasks, bowls, double vases, juglets, ewers** as well as such curios as **Bes jars, hedgehogs, ducks, a woman suckling**, and some misshapen accidents of firing that he thought were works of genius; in my view, the finest pieces were **two wavy-handled jars** and a **ring flask**. (VT: 19)

Překlad tohoto výčtu komplikoval zejména nedostatek zdrojů. Ačkoliv jsme se obrátili na několik historiků či archeologů, kteří se touto oblastí zabývají, bohužel nám nedokázali pomoci nebo na emailovou komunikaci nereagovali.

Snažili jsme se proto volit co nejvíce neutrální překlady či opisy, ačkoli tím docházelo k nivelizaci:

Když jsem se stal součástí jeho sbírky (v podobě **vázy ve tvaru býčí hlavy**), byla už v plném rozkvětu: **desítky lahviček, misek, dvojité vázy, džbánky, konvice** a také sběratelské kousky jako **vázy vyobrazující boha Bes, nádoby ve tvaru ježků, kachniček, či kojící ženy** a nějaké znetvořené nehody z pece, které považoval za mistrovská díla: podle mého k nejpodařenějším kouskům patřily **dvě nádoby s vlnitými držadly a prstencová láhev**. (CT: 26)

---

²³ Záhadou je výraz „executioner,“ který jsme přeložili jako „popravčí.“ Domníváme se, že tím autor odkazuje na bolehlav, který byl v minulosti používán k popravám – nejčastěji bývá v této souvislosti zmiňován Sokrates (BONNER, Robert J. *The Use of Hemlock for Capital Punishment*. In: Harvard Studies in Classical Philology 51 (1940): 299–302. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/45134353>. [citováno 2024-05-19].)

Některá řešení bychom chtěli okomentovat zvlášť. U *bull vase* se podle fotografií, které jsou k dispozici online, může jednat buďto o nádobu s obrazem býka anebo skutečně o nádobu ve tvaru býčí hlavy²⁴ – toto řešení jsme si zvolili proto, jelikož je zajímavější a pravděpodobněji by taková nádoba skončila v nějaké sbírce.

V případě trojice *hedgehogs, ducks, a woman suckling* jsme nejprve měli zato, že se jedná o sošky. Nicméně jsme zjistili, že skutečně existují nádoby vytvarované do podoby výše uvedených^{25,26,27} a to jsme také do překladu promítli.

3.2.4.5 Profese

V kapitole „Vase Tickler“ se setkáváme s výčtem profesí. Mnoho z nich nemá přímé ekvivalenty a u některých jsme museli pouze interpretovat, co autor zamýšlel. Podrobněji se na jednotlivá řešení podíváme níže.

To date I have catalogued twenty-five assorted dirt pushers, nineteen unknowns, fifteen herdsmen, fourteen warriors, ten maids, nine seamstresses, seven bakers, six strumpets, five cooks, five members of the nobility or lugalling classes, three discoboli, three singers, three users of ink, two ferrymen, two flute players, two lace makers, two monarchs, two slaves, two wine scientists, a beacon minder, a carrier-home of drunken revelers, a Chandler, a collector of barbed wire, a dolmen fixer, a Fowler, a henna maker, a martyr, a mateotechnist, a meresman, a nothing, an oryctologist, an ostreger, a peacock breeder, a reproofer of vice, a rubber of backs, a sambuca builder, a seller of ribbons, and a sutler who have possessed this navel. (VT: 9–10)

Dirt pusher

Největší oříšek celého výčtu. Jedná se o Fischerův neologismus (ledaže by odkazoval na operátory stavebního stroje se stejným názvem²⁸), a proto můžeme jen hádat, jakou profesi měl na mysli. Na první pohled je možné, že autor má

---

²⁴ The Met Museum. Terracotta vase in the form of a bull's head. Online. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/255506>. [citováno 2024-05-19].

²⁵ Forman, Werner. Milk Jar in the Form of the Goddess Isis Suckling Horus. Mother's... In: Getty Images. Dostupné z: <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/milk-jar-in-the-form-of-the-goddess-isis-suckling-horus-news-photo/525482659>. [citováno 2024-05-19].

²⁶ The Met Museum. Terracotta aryballos (perfume vase) in the form of a hedgehog. Online. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/255278>. [citováno 2024-05-19].

²⁷ The Walters Art Museum. Vase in the Shape of a Duck. Online. Dostupné z: <https://art.thewalters.org/detail/5166/vase-in-the-shape-of-a-duck/>. [citováno 2024-05-19].

²⁸ iStock. Dirt Pusher. Online. Dostupné z: <https://www.istockphoto.com/cs/fotografie/dirt-pusher-gm175157679-20459391>. [citováno 2024-05-19].

pouze na mysli člověka, který nedělá nic užitečného, ale to jsme zavrhli, jelikož se v seznamu dále nachází „unknown“ a „a nothing.“ (Je také třeba vzít v úvahu, zda by se vypravěč, nakolik je posedlý škatulkováním, rozhodl dvacet pět profesí nezmínit jen kvůli jejich arbitrární důležitosti.)

Zvažovali jsme tedy profese, které nějak souvisejí s hlinou a jejím přesouváním – tedy vše od obyčejných kopáčů až po obchodníky s jilem. U žádné z těchto interpretací jsme si ovšem nebyli jistí. Myslíme si, že se nám ale nakonec podařilo autorův záměr odhalit. Existuje totiž anglické spojení *paper-pusher* (*An office worker who has routine, unimportant administrative duties*)²⁹, které by bylo možné česky přeložit jako kancelářská krysa. Slovo *dirty* by pak odkazovalo na hliněné tabulky – připouštíme, že v tomto významu se používá spíše spojení „clay tablet“³⁰, ale vzhledem ke spíše hanlivému zabarvení „paper-pusher“ je možné, že se Fischer zkrátka rozhodl pro obvyčejnější výraz.

Po rozklíčování významu bylo nutné najít vhodnou reformulaci. Kancelářská krysa je sice odpovídající překlad, ale také automatizovaný, na rozdíl od originálu. Jelikož se nám nepodařilo vytvořit vhodnou aktualizaci kancelářské krysy, rozhodli jsme se jít jinou cestou. Podle definice výše je *paper-pusher* někdo, kdo vykonává nedůležitou, rutinní práci. To nás přivedlo na výraz *podržtaška*³¹ – jeho pracovní pozice je patrně o něco nižší než „paper-pusher“, ale zato lze krásně aktualizovat, se zachováním asociace s hliněnou tabulkou – *podržrydlo*.

Users of ink

Ačkoli se zde nabízí, že jde o pouhé písaře, podívali jsme se na významy těchto slov detailněji. Slovem *ink* je také možné označit „laciné víno“³² a to také měl pravděpodobně autor na mysli. Jelikož „uživatelé laciného víno“ znělo příliš strojeně, rozhodli jsme se pro inovativnější řešení a v souladu s autorovým stylem

---

²⁹ Oxford English Dictionary. Paper-pusher (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/9011298138>. [citováno 2024-05-19].

³⁰ Wikipedie. Clay Tablet. Online. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Clay_tablet. [citováno 2024-05-19].

³¹ Wiktionary. Podržtaška. Online. Dostupné z: <https://cs.wiktionary.org/wiki/podr%C5%BEta%C5%A1ka>. [citováno 2024-05-19].

³² Oxford English Dictionary. Ink (n.1), additional sense. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/3572467791>. [citováno 2024-05-19].

jsme spojení přeložili jako *ctitelé laciného vína*. Výraz *ctitelé* jsme si vybrali mimo jiné i kvůli konotaci oddanosti, jelikož slovo „user“ bývá často spojeno i s drogově závislými³³ a výrazem *ctitelé* na to eufemisticky odkazujeme.

Chandler

Výraz *chandler* může označovat člověka, který prodává lodní zásoby³⁴, v korpusu Ústavu Českého národního korpusu³⁵ lze také nalézt překlad *hokynář*. Rozhodli jsme se však výraz interpretovat jako archaický zápis slova *candler*³⁶ neboli svíčkař.

Mateotechnist

Slovo *mateotechnist* je opět Fischerovým neologismem. Jedná se o odvozeninu slova „*mateotechnie*“, které Oxford English Dictionary definuje takto: „*An unprofitable or pointless science, skill, or activity.*“³⁷ S koncovkou *-ist* se setkáváme u vědeckých profesí (*scientist, biologist, chemist* apod.), je tedy pravděpodobné, že na to autor cílil. Využili jsme proto analogické české koncovky *-log* a z *mateotechnist* vytvořili „*blbologa*“.

Meresman

OED nabízí tuto definici: “*A person appointed locally to ascertain the exact boundaries of a parish, etc.*”³⁸. Jelikož *hraničář* evokuje spíše osobu, která hranice

---

³³ Oxford English Dictionary. *User* (n.1), sense 1. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1031716357>. [citováno 2024-05-19].

³⁴ Cambridge Dictionary. *Chandler*. Online. Dostupné z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/chandler>. [citováno 2024-05-19].

³⁵ Klégr, A. – Kubánek, M. – Malá, M. – Rohrauer, L. – Šaldová, P. – Šebestová, D. – Vavříň, M. – Zasina, A. J.: *Korpus InterCorp – angličtina, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. Dostupný z <http://www.korpus.cz>.

³⁶ Oxford English Dictionary. *Chandler* (n.1). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1091142438>. [citováno 2024-05-19].

³⁷ Oxford English Dictionary. *Mateotechny* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/8858831797>. [citováno 2024-05-19].

³⁸ Oxford English Dictionary. *Meresman* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1184856300>. [citováno 2024-05-19].

stráží, než aby je vyznačovala, a přímý český ekvivalent jsme nenašli, rozhodli jsme se pro opis: obecní vytyčovač hranic.

Oryctologist

Oryctologist je zastaralý anglický výraz pro paleontologa³⁹. Jelikož čeština obdobný výraz nemá a zároveň jsme chtěli zachovat obskurnost původního výrazu, rozhodli jsme se, že paleontologa nahradíme kolegou z jedné z jeho disciplín: ichnologie, která se zabývá konkrétně „stopami aktivit organismů vyjma člověka, jehož činnost již pokrývá archeologie⁴⁰.

Ostreger

Také psáno jako austringer⁴¹. Jedná se o typ sokolníka, konkrétně o člověka chovajícího jestřáby. V češtině není „jestřábník“ příliš rozšířený, nicméně se mezi sokolníky používá:

„Jsem jestřábník. Mám teď například jestřábí samici, která má jeden rok. Je to dravec, který vyžaduje od sokolníka maximální soustředění, péči, a hlavně i fyzickou. Když lovíte s jestřábem, musíte se umět hýbat. Někdy se říká, že při lovu s jestřábem nachodíte tolik, kolik on nalétá,“ pokračoval ve vyprávění René Vrbický.⁴²

Jestřábník je také pojmenování planě rostoucí květiny⁴³, která se vyskytuje i u nás, nicméně vzhledem ke kontextu a podobnosti se slovem sokolník se neobáváme, že dojde k záměně.

---

³⁹ Oxford English Dictionary. *Oryctologist* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/9284564568>. [citováno 2024-05-19].

⁴⁰ BUDINOVÁ, Tereza. *Ichnologové, stopaři nejen pravěkých organismů*. In: Magazín Leonardo. Online. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/ichnologove-stopari-nejen-pravekych-organismu-6612663> [citováno 2024-05-19].

⁴¹ Oxford English Dictionary. *Austringer* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/9021433947>. [citováno 2024-05-19].

⁴² SMEKAL, Jan. *Dravci jsou mým životním stylem a standardem, říká René Vrbický*. Online. In: iDnes.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/dravci-opava-sokolnik-jestrabnik-rene-vrbicky.A160701_161945_ostrava-zpravy_sme. [citováno 2024-05-19].

⁴³ Wikipedie. Jestřábník. Online. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jest%C5%99%C3%A1bn%C3%ADk>. [citováno 2024-05-19].

Reproofer of vice

Slovo *reproofer* může vycházet ze dvou výrazů, buďto *reproof* (OED: *to proof again (in various senses*⁴⁴*)*) anebo *reproof* jakožto varianty slova *reprove* (OED: *to taunt, mock (a person); to reproach; to revile*⁴⁵). Dochází nám zde k rozporu ve významech – podle prvního se jedná o někoho, kdo v neřestech jiné podporuje či jim s nimi napomáhá, zatímco druhý by je za to pranýřoval. Nevíme, jestli byl tento dvojsmysl autorovým záměrem, nicméně jsme se pokusili zachovat výraz stejně ambivalentní a přeložili jej jako kritik neřestí (kritik může být člověk, který něčím opovrhne, nebo pouze hodnotí).

Sambuca builder

Sambyké je typ antického obléhacího stroje⁴⁶. Také se podle ní jmenuje typ harfy⁴⁷. Jelikož sousloví specifikuje, že se jedná o „builder“ a ne „maker“ usoudili jsme, že měl autor na mysli spíše obléhací stroj.

Na závěr jsme upravili pořadí položek – stejně jako originál začíná výčet profesemi, od kterých vypravěč zaznamenal více než jednoho zástupce, seřazených sestupně. Zbytek položek byl, taktéž po vzoru originálu, seřazen podle abecedy:

Do dnešního dne jsem s tímto pupíkem zaznamenal dvacet pět nejrůznějších podržrydel, devatenáct lidí, jejichž profesi jsem nezjistil, patnáct pastevců, čtrnáct válečníků, deset služebných, devět švadlen, sedm pekařů, šest poběhlic, pět kuchařů, pět příslušníků šlechtické či lugalské vrstvy, tři ctitele laciného vína, tři diskoboly, tři zpěváky, dva enology, dva flétnisty, dvě krajčářky, dva monarchy, dva otroky, dva převozníky, blbologa, doručovatele opilých hýřilů na místo bydliště, drbače zad, chovatele pávů, ichtologa, jestřábníka, konstruktéra sambyké, kritika neřestí, markytánku, mučedníka, nicku, obecního vytyčovače hranic, opraváře dolmenů, prodavače stuh, ptáčníka, sběratele ostnatých drátů, strážce signalizačních ohňů, svíčkaře a výrobce henny. (CT: 17)

---

⁴⁴ Oxford English Dictionary. *Reproof* (v.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/7641547941>. [citováno 2024-05-19].

⁴⁵ Oxford English Dictionary. *Reprove* (v. 1). Online. <https://doi.org/10.1093/OED/9516444872>. [citováno 2024-05-19].

⁴⁶ Wikipedie. *Sambuka (siege engine)*. Online. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Sambuca_\(siege_engine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sambuca_(siege_engine)). [citováno 2024-05-19].

⁴⁷ WAŇOUSOVÁ, Lucie. *Antické hudební nástroje s přihlédnutím k ikonografickým pramenům*. Diplomová práce, vedoucí Ondřejová, Iva. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro klasickou archeologii, 2016.

3.2.5 Mluvící jména

Jen málokterá postava, která v knize vystupuje (a není pouze zmíněna, jako například Rosina známá z Vídně), dostává skutečné jméno. Většina z nich nemá jméno žádné a je nazývána pouze podle svého společenském postavení (*lugal*), profese (*auctioneeres*), původu (*Eblaite*) či vztahu k jiné postavě (*collector's wife, painter's daughter*).

V textu se ovšem vyskytují i jména mluvící neboli „jména charakterizující, figurativní, klasifikující (...)“, například odvozená od vzhledu postavy (*Dimple, Wondernose*) anebo vlastností či povolání (viz níže). Jména jsme se rozhodli překládat, jednak aby čtenář nepřišel o vtip, který se v nich často skrývá, ale také aby nezaniklo, že v podstatě jediná skutečná jména, která vypravěč používá (a s tím spojené implikace, například proč právě jen tyto dvě?), jsou jména Nikki a Rosa.

Co se překladatelských řešení týče, blíže se podíváme na dva příklady:

Bloodsuckerissimus the Five Thousand Four Hundred and Thirty-Second

Právník z kapitoly „The Mummy That Cried For Earth“. Jeden z významů slova *bloodsucker* je člověk, který se přizívuje na penězích či majetku někoho jiného, Také může jít o výběřčího daní⁴⁸. Koncovka *-issimus* pochází z latiny, kde se pomocí ní vytváří superlativ přídavných jmen⁴⁹. Jako český překlad jsme zvolili kalk Pijavisko. Když se s tímto právníkem setkáváme poprvé, vypravěč mu přiřadí řadové číslo. Tuto volbu nikdy nezdůvodní. Narozdíl od originálu jsme se rozhodli uchýlit k zápisu římským číslicím, jelikož jsme originál interpretovali jako odkaz na číslovku za jmény panovníků, které se v českém úzu píší římskými číslicemi.

Tatman

Tatman je epizodní postavička, majitel vetešnictví a zastavárny v jednom, kde Nikki prodává poslední kořist z Rosina bytu. Příjmení Tatman je existující příjmení používané v anglicky mluvících zemích⁵⁰, nicméně slovo „tat“ je zároveň

---

⁴⁸ Oxford English Dictionary. Bloodsucker (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/3535407513>. [citováno 2024-05-19].

⁴⁹ Wiktionary. -issimus. Online. Dostupné z: <https://en.wiktionary.org/wiki/-issimus#Latin>. [citováno 2024-05-19].

⁵⁰ FamilySearch. Tatman Name Meaning and Tatman Family History. Online. Dostupné z: <https://www.familysearch.org/en/surname?surname=tatman>. [citováno 2024-05-19].

starý britský slangový výraz pro veteš, harampádí⁵¹. Vzhledem k autorově hravosti bylo na místě předpokládat, že se nejedná o náhodu, a proto jsme naši české příjmení se stejným významovým základem – Veteška⁵².

3.2.6 Aliterace a paronyma

Aliterace je figura označující opakování hlásek či skupiny hlásek na začátku slov⁵³. Autor tohoto jevu hojně využívá:

All in all, it's odd that with such **guile**, a **glut** of unscruples, and **glee** in destroying others' lives (...). (VT: 22)

Celkově vzato, na někoho, kdo je tak **záłudný**, kdo nemá žádné **zábrany** a kdo má **zálibu** v tom ničit druhým život (...). (CT:29)

The buzzer then fires a slumber-clearing missile of **jagged** sound, **jarring** even for **jars**. (VT: 10)

Pak zvonek vypálí vřestivou střelu země-sen, **zvuk**, který by **zarazil** i **zarážky**. (CT: 17)

Jako paronymum označujeme „slovo podobné svou vnější podobou jinému“⁵⁴. Tu bylo mnohem komplikovanější do češtiny převést, aniž bychom se výrazně odklonili od významu původních slov, ačkoli i o to jsme se pokusili:

The voyage to Byblos: when **Troy** still had **joy**. (VT: 22)

Cesta do Byblosu – v dobách, kdy **trojský lid** měl ještě **klid**. (CT: 30)

Various **needs**, **greeds**, and **idiocies** had launched the ship. (VT: 22)

Loď vyplula z důvodů **pádných**, **podlých** i **padlých** na hlavu. (CT: 30)

V některých případech jsme se museli uchýlit k větší volnosti:

Supper is ready along with the two replies that Nikki deemed suitable for her; one from a retired town planner (...) the dots of his writing reveal him to be eighty-six, but even the **gaga** want to **gogo**. (VT: 17)

---

⁵¹ Oxford English Dictionary. *Tat* (n.5), sense b. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1016056298>. [citováno 2024-05-19].

⁵² Naše jména. *Příjmení Veteška*. Online. Dostupné z: <https://www.nasejmena.cz/nj/cetnost.php?id=327546&typ=prijmeni>. [citováno 2024-05-19].

⁵³ Akademický slovník současné češtiny. *Aliterace*. Online. Dostupné z: <https://slovníkcestiny.cz/heslo/aliterace/0/5482>. [citováno 2024-05-19].

⁵⁴ Slovník spisovného jazyka českého. *Paronymum*. Online. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=paronymum&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>. [citováno 2024-05-19].

Gaga označuje senilní osobu⁵⁵, *gogo* v tomto kontextu patrně odkazuje na sexuální potřeby. Při hledání ekvivalentů jsme se rozhodli nedržet se přesného významu slova *gaga*, jelikož je podle nás v tomto případě podstatnější, že se jedná o problém postihující osoby v důchodovém věku, nežli o senilitu jako takovou.

Večeře je na stole společně se dvěma dopisy, které Nikki vyhodnotila jako vyhovující. Jeden je od bývalého městského architekta (...) tečky, které zanechalo jeho pero, prozrazují, že je mu osmdesát šest, nicméně i ti, co mají problém **močit**, si můžou chtít **smočit**. (CT: 24)

V některých případech jsme se však museli uchýlit ke kompenzaci prostřednictvím jiného literárního prostředku, a to například pomocí výše zmíněné aliterace:

But naturally, Nikki stays on to purvey **lorries of sorries** and then **ranks of thanks** (...). (VT: 13)

Ale jak jinak, Nikki nikam neodchází a může tak vypravit **procesí pardonů a vagóny vděčnosti** (...). (CT: 21)

Výjimečně jsme se setkali se situací, kdy se nám v jednom spojení naskytly dva jazykové prostředky:

Worn, forloooooorn, but not by what has happened in the flat. (VT: 23)

Nejenže slova *worn* a *forlorn* jsou paronyma, zároveň se zde projevuje charakteristická tendence vypravěče protahovat „ó“ ve slovech. Bylo by možné najít adekvátní překlady, které začínají na stejnou samohlásku a tu pak u druhého slova protáhnout (například: „unavená a úúúúúúplně sama, kde se dlouhé ú dokonce vyskytuje přirozeně), ale jelikož jsme se rozhodli, že kromě á další samohlásku, kterou by vypravěč protahoval, oproti originálu přidávat nebudeme, aliteraci jsme v tomto případě vypustili:

Unavená, óóóóópuštěná, ale ne kvůli svému bytu. (CT:30)

3.2.7 Neologismy

Jedním z rysů autorovy jazykové tvořivosti jsou neologismy. Můžeme je rozlišit na několik typů podle způsobu utvoření:

---

⁵⁵ Oxford English Dictionary. *Gaga* (*adj.* & *n.*). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1017099258>. [citováno 2024-05-19].

3.2.7.1 Slova odvozená

Loofahing

They never tire in **loofahing** their egos and feeding them grapes. (VT: 2)

Ačkoliv by bylo možné vytvořit novotvar ze základu, kterým by byl překlad slova „loofah“ (tedy například jako „ožínkovat“), přišly bychom o konotace originálu. Původní věta nám maluje obraz jakéhosi personifikovaného ega, které někdo dekadentně krmí hrozny a jemně je omývá, což výraz „ožínkovat“ rozhodně nepředává. Proto jsme se rozhodli výraz nivelizovat a přeložit pouze jako „opečovávat“, abychom zachovali stejný obraz.

Nikdy je nepřestane bavit opečovávat si ego a krmit ho hroznovým vínem. (CT:10)

Yesteryearing

Yesteryearing with an uncommon vengeance, I become this shred of antiquity because disguise has been my custom, and because if she tapped into the full me, her brains would shoot out of her nose. (VT: 8)

Na první pohled by se mohlo zdát, že autor je zde jen mimořádně tvořivý: participium *yesteryearing* vytvořil ze slova *yesteryear*, které je utvořeno po vzoru *yesterday*. Podle této logiky by adekvátním překladem byl výraz „loním“. Nicméně, výraz *yesteryear* byl také zpopularizován⁵⁶ překladem básně Françoise Villona „Ballade des dames du temps jadis“, kterou přeložil malíř a básník Dante Gabriel Rossetti. Konkrétně se jedná o verš „*Mais où sont les neiges d'antan?*“ který angličtí čtenáři znají jako: „*But where are the snows of yesteryear?*“ a ti čeští jako: „*Ach, kdeže loňské sněhy jsou!*“ (v překladu Otokara Fischera⁵⁷). Jelikož podle nás nebylo příliš pravděpodobné, že si T. Fischer toto slovo zvolil náhodně, ustoupil neologismus v překladu kulturní referenci:

S nebývalou vervou **se vrhám vstříc loňským sněhům** a stávám se střípkem antiky, jelikož mám ve zvyku předstírat, že jsem někdo jiný, a taky proto, že kdyby mne spatřila v celé mé kráse, mozek by jí vystřelil nosem. (CT: 16)

---

⁵⁶ Oxford English Dictionary. *Yesteryear* (n. & adv.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/6950969878>. [citováno 2024-05-19].

⁵⁷ VILLON, François. *Já, François Villon*. Přeložil Otokar Fischer. Praha: Československý spisovatel, 1964. s. 52.

Deform and dedesign

(...) and how baffled and furious he was when I **deformed** and **dedesigned** in the dark, emerging as the dullest Wedgwood I could imagine. (VT: 12)

Ačkoliv *deformed* je skutečné slovo a skutečně to znamená změnit tvar, většinou se jedná o změnu k horšímu⁵⁸ – o kterou v tomto případě pravděpodobně také šlo, ale ne v klasickém slova smyslu, tedy znetvořit – proto jsme raději zvolili novotvar:

(...) taky si vzpomínám, jak ohromený a rozrušený sběratel pak byl, když jsem se ve tmě **odtvaroval** a **oddekoroval** a ve výsledku vypadal jako ten nejnudnější kus Wedgwoodu, jaký jsem si dovedl představit. (CT: 8)

Your Illustriousnessing

At this point, in comes an excited peasant, burrowing into the carpet with his groveling. “Your **illustriousnessing**, I have found a marvel beyond belief.” He unpacks a huge, frozen iguana. “A dragon, your **illustriousingness**, a young dragon.” Bloodsuckerissimus is unimpressed. He goes to a book, opens to a page with an illustration of an iguana, and shows it to the peasant.

“What's this?” the lawyer demands.

“A dragon, your **illustriousingness**,” (VT: 33)

„Your Illustriousness“ je anglickou obdobou německého *Durchlaucht*⁵⁹, v českých zemích se používal výraz Jasnost⁶⁰. Zde k němu venkován přidává ještě příponu -ing, patrně na znamení intenzifikace. V českém překladu jsme se rozhodli raději zdůraznit intenzifikaci a jakousi směšnost takového oslovení:

Vaše **nejjasnější Jasnosti**, přináším nebývalý div.“ Vytáhne obřího zmrzlého leguána. „Drak, Vaše **nejjasnější Jasnosti**, mladý drak.“ Pijavisko nehne ani brvou. Vezme knihu, otevře ji na stránce s obrázkem leguána a ukáže ji venkovanovi.

„Co je to?“ táže se právník.

„Drak, Vaše **nejjasnější Jasnosti**.“ (CT: 40)

---

⁵⁸ Oxford English Dictionary. *Deform* (v.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/3272848613>. [citováno 2024-05-19].

⁵⁹ Oxford English Dictionary. *Illustriousness* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/6239506358>. [citováno 2024-05-19].

⁶⁰ Wikipedie. *Jasnost* (predikát). Online. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Jasnost_\(predik%C3%A1t\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jasnost_(predik%C3%A1t)). [citováno 2024-05-19].

V textu se tento novotvar vyskytuje třikrát, z toho dvakrát jsou koncovky -ing a -ness prohozené. Nevíme, zda se jedná o chybu, či má jít o přechytnutí, do češtiny jsme tyto tvary raději sjednotili.

3.2.7.2 Sousední

Despite the obvious discomfort of the venue, or perhaps because of it, they **nuke chryselephantinely**. (VT: 16)

Sloveso *nuke* je původně hovorové sloveso, které znamená „*to attack or destroy with nuclear weapons*.“⁶¹ Jelikož v češtině nemáme slovo, které by přímo charakterizovalo útok jadernou bombou, rozhodli jsme se výraz nivelizovat, raději než vynalézt novotvar a riskovat, že vzniklý souslovný neologismus bude jako celek nesrozumitelný.

Chryselephantine patrně odkazuje na starořeckou chryselefantinovou plastiku⁶², techniku, která využívá zlato a slonovinu ke zdobení chrámových soch.

Vzhledem ke kontextu předpokládáme, že autor tímto souslovím popisuje ejakulaci či obecně orgasmus. Na jakou kvalitu slovo *chryselephantine* v tomto případě odkazuje, ponecháváme na představivosti čtenáře a slovo překládáme doslovně:

Navzdory tomu, o jak nepohodlné místo konání jde, anebo možná právě proto, **explodují chryselefantinově**. (CT:23)

3.2.8 Jiné překladatelské problémy

V kapitole „Rosa“ vypravěč vyjmenovává, jakými těžkostmi si musel za život projít. Autor si zde hraje s mnoha významy, jaké mají odvozeniny od slova „use“. Slovníkový překlad tohoto slova však nenabízí ani zdaleka tolik variací (použít, zneužít, využít, užít), a proto jsme vyhodnotili, že je pro nás důležitější zachovat tuto hravost nežli přesný význam slov, a hledali jsme tedy kořen slova, který by bylo možné použít. Volba nakonec padla na kořen „držen“:

---

⁶¹ Oxford English Dictionary. *Nuke* (v.). Online. Dostupné z <https://doi.org/10.1093/OED/8639351626>. [citováno 2024-05-19].

⁶² Wikipedie. *Chryselefantinová plastika*. Online. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chryselefantinov%C3%A1_plastika. [citováno 2024-05-19].

Now, I've been used: abused, disabused, misused, mused on, underenthused, unamused, contused, bemused, and even perused. (VT: 4)

Zato já jsem za svůj život byl: držen, odvržen, ponížen, založen, naražen, uražen, a dokonce i odborně prohlížen. (CT: 12)

Při hledání řešení byla také zvažena varianta, kde společným prvkem bude předpona (například vy-), ale ta byla také zavrhnuta, jednak proto, že by se toto řešení vzdálilo originálu, a jednak také kvůli nedostatku slov se stejnou předponou, která se sem kontextově hodila.

Závěr

Cílem této diplomové práce byl komentovaný překlad úvodních kapitol knihy *The Collector Collector* britského spisovatele Tibora Fischera. Práce měla dvě části – překlad a komentář. V rámci komentáře jsme originál analyzovali pomocí modelu Christiane Nordové. Kromě stylistických prvků textu jsme se věnovali i autorovi samotnému a jeho současnému působení.

Následoval popis překladatelských řešení. Ta jsme rozdělili na několik kategorií: Vykání, Tykání; Reálie, Mluvicí jména, Aliterace a Jiné překladatelské problémy. Nejnáročnější bylo vždy odhalit autorův záměr u některých vtipů a podchytit všechny drobné hříčky v textu, kterých byly skutečně desítky. Převod těchto úkazů do češtiny také nebyl jednoduchý.

Zároveň jsme museli být obezřetní, abychom překlad oproti originálu příliš nevysvětlovali, jelikož i autor samotný rád nechává některé části záměrně ambivalentní.

Překvapivým překladatelským problémem byl gender, který v originálu vůbec tematizovaný není. Vypravěčem románu je totiž keramická miska a museli jsme rozhodnout, jak se o sobě bude vyjadřovat – odpověď na tuto otázku nebyla tak jednoznačná, jak se zprvu mohlo zdát.

Práce na textu pro nás představovala výzvu, ale zároveň nás hluboce naplňovala. Pokud by nám to bylo v budoucnu umožněno, rádi bychom knihu v budoucnu přeložili celou, byl-li by mezi nakladateli zájem.

Bibliografie

Primární zdroj

FISCHER, Tibor. *The Collector Collector*. Ontario: Fitzhenry & Whiteside Ltd., 1997.

Sekundární zdroje

Akademický slovník současné češtiny. *Aliterace*. Online. Dostupné z:

<https://slovníkcestiny.cz/heslo/aliterace/0/5482>. [citováno 2024-05-19].

American Psychological Association. *Singular “they”*. Online. Dostupné z:

<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/grammar/singular-they>. [citováno 2024-05-19].

BAHNÍK, Václav. Slovník antické kultury. Praha: Svoboda, 1974, s. 325. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:2aeb0d40-d998-11e2-a0b3-5ef3fc9bb22f>. [citováno 2024-05-19].

BONNER, Robert J. *The Use of Hemlock for Capital Punishment*. In: Harvard Studies in Classical Philology 51 (1940): 299–302. Dostupné z:

<http://www.jstor.org/stable/45134353>. [citováno 2024-05-19].

BUDINOVÁ, Tereza. *Ichnologové, stopaři nejen pravěkých organismů*. In: Magazín Leonardo. Online. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/ichnologove-stopari-nejen-pravekych-organismu-6612663> [citováno 2024-05-19].

Cambridge Dictionary. *Hyphens*. Online. Dostupné z

<https://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/hyphens>. [citováno 2024-05-19].

Cambridge Dictionary. *Chandler*. Online. Dostupné z

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/chandler>. [citováno 2024-05-19].

CRYSTAL, D., DAVY, D. (1995). *Investigating English Style*. New York: Longman.

CRYSTAL, D., QUIRK, R. (1985). *A Comprehensive grammar of the English language*. London: Longman.

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ M., MINÁŘOVÁ E. (2008). *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny.

- ČECHOVÁ, Marie a kol. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997.
- ČERMÁK, F. (2011). *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky* (4. vydání; 2., doplněné vydání v Karolinu). Praha: Karolinum.
- DUŠKOVÁ, L. (1994). *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny* (2. vyd.). Praha: Academia.
- DUŠKOVÁ, Libuše a kol. *13.1 Podmět*. Online. In: Elektronická mluvnice současné češtiny. Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/13.1>. [citováno 2024-05-19].
- FamilySearch. *Tatman Name Meaning and Tatman Family History*. Online. Dostupné z: <https://www.familysearch.org/en/surname?surname=tatman>. [citováno 2024-05-19].
- FERGUSON, Sarah. *Super Bowl*. In: The New York Times ON THE WEB (Archiv). Původní datum publikace: 13.7.1997. Dostupné z: <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/97/07/13/reviews/970713.13fergust.html>. [citováno 2024-05-19].
- FISCHER, Tibor. *Pod žabí prdelí*. Přeložil Jindřich Mand'ák. Praha: Volvox Globator, 2001.
- FISCHER, Tibor. *Under the Frog*. Londýn: Pikador, 1993.
- Forman, Werner. *Milk Jar in the Form of the Goddess Isis Suckling Horus*. In: Getty Images. Online. Dostupné z: <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/milk-jar-in-the-form-of-the-goddess-isis-suckling-horus-news-photo/525482659>. [citováno 2024-05-19].
- GROMOVÁ, E. (2009). *Úvod do translologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.
- CHAMBERS, Becky. *A Psalm for the Wild-Built*. [elektronická verze]. Tordotcom, 2021.
- CHAMBERS, Becky. *Žalm pro divostrojně*. Přeložila Lucie Bregantová. Host, 2021. Ukázka knihy dostupná online z: https://issuu.com/kosmas-cz/docs/521416_99/2?e=25432960/97474379. [citováno 2024-05-19].
- iStock. *Dirt Pusher*. Online. Dostupné z: <https://www.istockphoto.com/cs/fotografie/dirt-pusher-gm175157679-20459391>. [citováno 2024-05-19].

- JAKOBSON, Roman. *Poetická funkce*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1995.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., RUSÍNOVÁ, Z. (2012). *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny.
- Klégr, A. – Kubánek, M. – Malá, M. – Rohrauer, L. – Šaldová, P. – Šebestová, D. – Vavřín, M. – Zasina, A. J.: *Korpus InterCorp – angličtina*, verze 15 z 11. 11. 2022. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. Dostupný z <http://www.korpus.cz>.
- KNEŘOVÁ, Magdalena. *Ke způsobům oslovování v mluvených projevech*. Online. In: *Naše řeč*. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7225#_ftnref5. [citováno 2024-05-19].
- KNITTLOVÁ, D. (1995). *Teorie překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- KNITTLOVÁ, D. (2000). *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- KNITTLOVÁ, D., GRYGOVÁ, B., ZEHNALOVÁ, J. (2010). *Překlad a překládání*. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.
- LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4th edition. Praha: Apostrof, 2012.
- Mathias Corvinus Collegium. *Tibor Fischer*. Online. Dostupné z: <https://mcc.hu/en/eloado/tibor-fischer>. [citováno 2024-05-19].
- Naše jména. *Příjmení Veteška*. Online. Dostupné z: <https://www.nasejmena.cz/nj/cetnost.php?id=327546&typ=prijmeni>. [citováno 2024-05-19].
- NEWMARK, Peter. *A Textbook of Translation*. Londýn: Longman, 1988.
- NORD, C. (1991). *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi.
- NORD, Christiane. *Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. 2. vyd. Amsterdam: Rodopi, 2005.

Oxford English Dictionary. *Austringer* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/9021433947>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Bloodsucker* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/3535407513>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Deform* (v.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/3272848613>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Gaga* (adj. & n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1017099258>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Chandler* (n.1). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1091142438>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Illustriousness* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/6239506358>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Ink* (n.1), *additional sense*. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/3572467791>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Mataeotechny* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/8858831797>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Meresman* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1184856300>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Nuke* (v.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/8639351626>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Oryctologist* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/9284564568>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Paper-pusher* (n.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/9011298138>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Reproof* (v.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/7641547941>. [citováno 2024-05-19].

Oxford English Dictionary. *Reprove* (v.1). Online. <https://doi.org/10.1093/OED/9516444872>. [citováno 2024-05-19].

- Oxford English Dictionary. *Tat* (n.5), sense b. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1016056298>. [citováno 2024-05-19].
- Oxford English Dictionary. *User* (n.1), sense 1. Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/1031716357>. [citováno 2024-05-19].
- Oxford English Dictionary. *Yesteryear* (n. & adv.). Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/OED/6950969878>. [citováno 2024-05-19].
- POPOVIČ, A. (1975). Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie. 2., přepracované a rozšířené vydání. Bratislava: Tatran. Okno.
- POPOVIČ, A. ed. (1983). Originál – preklad: interpretačná terminológia. Bratislava: Tatran.
- RIORDAN, Rick. *Magnus Chase a Bohové Ásgardu: Lod' mrtvých*. [elektronická verze] Přeložila Dana Chodilová. Fragment, 2018.
- RIORDAN, Rick. *Magnus Chase a Bohové Ásgardu: Thorovo Kladio*. [elektronická verze] Přeložila Dana Chodilová. Fragment, 2017.
- RIORDAN, Rick. *Magnus Chase and the Gods of Asgard #2: The Hammer of Thor*. [elektronická verze]. Disney-Hyperion Books, 2016.
- RIORDAN, Rick. *Magnus Chase and the Gods of Asgard #3: The Ship of the Dead*. [elektronická verze]. Disney-Hyperion Books, 2017.
- Slovník spisovného jazyka českého. *Paronymum*. Online. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=paronymum&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>. [citováno 2024-05-19].
- SMEKAL, Jan. *Dravci jsou mým životním stylem a standardem, říká René Vrbický*. In: iDnes.cz. Online. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/dravci-opava-sokolnik-jestrabnik-rene-vrbicky.A160701_161945_ostrava-zpravy_sme. [citováno 2024-05-19].
- The Complete Review. *The Collector Collector*. Online. Dostupné z: <https://www.complete-review.com/reviews/fischert/thecc.htm>. [citováno 2024-05-19].

The Met Museum. *Terracotta aryballos (perfume vase) in the form of a hedgehog*. Online. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/255278>. [citováno 2024-05-19].

The Met Museum. *Terracotta vase in the form of a bull's head*. Online. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/255506>. [citováno 2024-05-19].

The Walters Art Museum. *Vase in the Shape of a Duck*. Online. Dostupné z: <https://art.thewalters.org/detail/5166/vase-in-the-shape-of-a-duck/>. [citováno 2024-05-19].

Thomas Spoon Prague. *Anglický kostní porcelán Wedgwood*. Online. Dostupné z: <https://www.thomasspoon.cz/kategorie/36/wedgwood>. [citováno 2024-05-19].

Transparent. Kdo jsou trans* lidé. Online. Dostupné z: <https://jsmetransparent.cz/o-translidech/kdo-jsme/>. [citováno 2024-05-19].

VILIKOVSKÝ, J. (2002). *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný.

VILLON, François. Já, François Villon. Přeložil Otokar Fischer. Praha: Československý spisovatel, 1964. s. 52.

WAŇOUSOVÁ, Lucie. *Antické hudební nástroje s přihlédnutím k ikonografickým pramenům*. Diplomová práce, vedoucí Ondřejová, Iva. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro klasickou archeologii, 2016.

Wikipedia. *The Collector Collector*. Online. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Collector_Collector. [citováno 2024-05-19].

Wikipedie. *Clay Tablet*. Online. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Clay_tablet. [citováno 2024-05-19].

Wikipedie. *Chryselefantinová plastika*. Online. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chryselefantinov%C3%A1_plastika. [citováno 2024-05-19].

Wikipedie. *Jasnost (predikát)*. Online. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Jasnost_\(predik%C3%A1t\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jasnost_(predik%C3%A1t)). [citováno 2024-05-19].

Wikipedie. *Jestřábník*. Online. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jest%C5%99%C3%A1bn%C3%ADk>. [citováno 2024-05-19].

Wikipedie. *Sambuka (siege engine)*. Online. Dostupné z:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Sambuca_\(siege_engine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sambuca_(siege_engine)). [citováno 2024-05-19].

Wiktionary. *-issimus*. Online. Dostupné z: <https://en.wiktionary.org/wiki/-issimus#Latin>.

[citováno 2024-05-19].

Wiktionary. *Podrůtařka*. Online. Dostupné z:

<https://cs.wiktionary.org/wiki/podr%C5%BEta%C5%A1ka>. [citováno 2024-05-19].

WRIGHT, L., HOPE, J. (2003). *Stylistics: A Practical Coursebook*. Routledge.

Seznam příloh

Příloha 1 – výchozí text